

Riksdagens protokoll

1994/95:84

Måndagen den 3 april

Kl. 12.00 – 14.49

Protokoll
1994/95:84

1 § Utökning av antalet suppleanter i jordbruksutskottet och bostadsutskottet

Valberedningen hade enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag tillstyrkt att antalet suppleanter skulle utökas enligt följande:

från 24 till 25 i jordbruksutskottet
från 21 till 22 i bostadsutskottet

Kammaren biföll dessa utökningar.

2 § Val av extra suppleanter i jordbruksutskottet och bostadsutskottet

Företogs val av extra suppleanter i jordbruksutskottet och bostadsutskottet.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i jordbruksutskottet
Erling Bager (fp)

suppleant i bostadsutskottet
Siw Persson (fp)

3 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 28 mars.

4 § Meddelande om svar på interpellation

Till kammaren hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 1994/95:88

Till riksdagen

På grund av hög arbetsbelastning har jag ingen möjlighet att inom bestämd tidsram besvara Lars Stjernkvists interpellation om personminskningar i kommuner och landsting. Interpellationen kommer att besvaras den 28 april kl. 9.00.

Stockholm den 29 mars 1995

Anders Sundström

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 1994/95:71 om Schengenavtalet

Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Gudrun Schyman har i en interpellation ställt fem frågor till statsministern om det s.k. Schengenavtalet. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är min uppgift att besvara frågorna. Innan jag gör det vill jag först säga något allmänt om vad Schengenavtalet innebär och dess förhållande till den fria rörligheten för personer i Norden.

Fri rörlighet för personer över gränserna har vi som bekant haft i Norden i snart 40 år. Inom EU sker strävandena att uppnå fri rörlighet för personer på två plan; dels inom EU – i den första och tredje pelaren –, dels inom ramen för mellanstatligt samarbete mellan vissa medlemsstater genom det s.k. Schengenavtalet.

Bestämmelser om fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital inom EU finns i de grundläggande fördragen. Den fria rörligheten för personer har emellertid ännu inte kunnat förverkligas fullt ut inom EU, och den s.k. inre marknaden är med andra ord inte helt genomförd när det gäller rätten för personer att röra sig fritt över de inre gränserna.

För att påskynda förverkligandet inom EU av den fria rörligheten för personer har nio av EU:s medlemsstater ingått det separata mellanstatliga Schengenavtalet, som syftar till att avveckla kontrollen av personer vid dessa länders gemensamma, inre gränser. Avtalet trädde i kraft den 26 mars i år för sju av medlemsstaterna.

I och med Schengenavtalets ikraftträdande har ett fördjupat samarbete mellan de deltagande länderna inletts på vissa områden i syfte att motverka de negativa effekter som avskaffandet av personkontrollerna kan ha. Detta samarbete gäller bl.a. förstärkt kontroll vid de yttre gränserna och gemensamma åtgärder för bekämpning av grov internationell brottslighet, exempelvis narkotikabrott.

Från att tidigare ha intagit en reserverad hållning till Schengensamarbetet ansökte Danmark förra året om observatörskap med sikte på deltagande. För att göra det möjligt att även vid ett danskt deltagande i Schengensamarbetet ha kvar den fria rörligheten för personer inom

Norden har under den senaste tiden frågan väckts om de övriga nordiska ländernas förhållande till detta samarbete.

I samband med Nordiska rådets session i Reykjavik den 27 februari i år gjorde de nordiska statsministrarna ett gemensamt uttalande, i vilket man underströk vikten av att undvika nya gränsdragningar inom Norden eller mellan Norden och det övriga Europa. Statsministrarna anmärkte vidare att de bästa förutsättningarna för att ha kvar den fria rörligheten för personer i Norden inom ramen för ett vidare europeiskt samarbete om gränskontroller m.m. uppnås med en gemensam positiv nordisk inställning till medverkan i Schengensamarbetet.

Den första fråga som Gudrun Schyman har ställt är om riksdagens EU-nämnd skall få medverka i beredningsprocessen av Schengenfrågan.

Formellt är frågan om ett svenskt närmande till Schengensamarbetet inte en EU-fråga och därmed inte heller något som faller inom ramen för regeringens samråd med EU-nämnden. Det naturliga samrådsorganet är Utrikesnämnden, där ju frågan också redan har behandlats. Emellertid är det min och övriga berörda statsråds uppfattning att möjligheten att informera riksdagen också via EU-nämnden självfallet bör tas till vara i den utsträckning som nämnden önskar, och sådan information har ju för övrigt redan lämnats till nämnden vid åtminstone två tillfällen.

Den andra fråga som Gudrun Schyman har ställt är om Sverige också skall delta i det polisiära samarbete som blir följden av avtalet.

En av de kompensatoriska åtgärderna – ägnade att motverka de eventuella negativa konsekvenser som ett avskaffande av kontrollerna vid de inre gränserna kan medföra – utgörs av avtalets bestämmelser om ett utvidgat samarbete på polisområdet i syfte att komma åt grövre, gränsöverskridande brottslighet, exempelvis narkotikabrott. Samarbetet innebär att polisen i de deltagande länderna på olika sätt skall bistå varandra för att förhindra och utreda brottsliga gärningar, bl.a. med hjälp av ett datoriserat system för utbyte av information om eftersökta personer, vapen, stulna fordon och pengar som misstänks bli föremål för penningtvätt.

Detta polissamarbete i kombination med det åtgärdsprogram i övrigt för bekämpningen av narkotika som finns i avtalet innebär, som jag ser det, att vi får bra instrument, som är nödvändiga i kampen mot den grova internationella brottsligheten. Jag är för min del övertygad om att ett svenskt deltagande i detta samarbete inte bara kan bidra starkt till att minska narkotikabrottsligheten och tillgången på narkotika i Europa, utan också utgöra ett verksamt medel mot grov internationell brottslighet över huvud taget. Det är för övrigt endast genom att komplettera våra egna insatser med ett internationellt samarbete av det här slaget som jag tror att vi får möjlighet att vinna den kampen. Det är också av detta skäl som Europolsamarbetet – inom ramen för EU:s tredje pelare – nu ser ut att kunna bli verklighet inom en inte alltför avlägsen framtid.

Den tredje frågan är om Sverige avser att harmonisera sin asylhantering i enlighet med Schengenavtalet.

Prot. 1994/95:84

3 april

Svar på
interpellationer

Här skall först sägas att Schengenavtalet endast innehåller regler för vilket land som skall ansvara för prövningen av en asylansökan. Avsikten är dels att komma till rätta med problemet att en person söker asyl i flera länder samtidigt, dels att skapa garantier för att en asylansökan blir prövad i åtminstone något land.

Med Schengensamarbetet följer däremot inte något krav på en harmonisering av de deltagande ländernas asylprövning i sak. Vem som skall eller inte skall beviljas asyl – eller annat uppehållstillstånd – är med andra ord något som de deltagande länderna självständigt avgör i enlighet med sina nationella regler. Här vill jag göra Gudrun Schyman uppmärksam på att hennes interpellation innehåller ett påstående som är direkt felaktigt. Hon påstår att ett avslagsbeslut som en person har fått på sin asylansökan i ett land skulle vara gällande också för övriga länder. Detta är inte korrekt. Det är dessutom så, enligt avtalet, att varje land har rätt att pröva en asylansökan även om ansvaret för prövningen egentligen åvilar ett annat land, och detta gäller också för sådana fall där en asylansökan har avslagits efter att ha prövats i ett annat land.

Det skall vidare tilläggas att Schengenavtalets bestämmelser om vilket land som skall ansvara för prövningen av en asylansökan i stort sett är identiska med dem som redan finns i den s.k. Dublinkonventionen, som har undertecknats av samtliga tidigare EU-länder. I likhet med de andra nya medlemsländerna kommer Sverige att ansluta sig till konventionen redan som en följd av själva EU-medlemskapet.

Den fjärde frågan gäller om Sverige skall harmonisera sina regler om registrering av bland annat s.k. icke önskvärda personer från tredje land.

Upprättandet av det gemensamma datoriserade systemet för utbyte av information mellan de deltagande länderna utgör också det ett inslag i kampen mot den grova internationella brottsligheten. För de uppgifter som finns registrerade i systemet gäller särskilda, restriktiva bestämmelser. Sålunda finns noggranna regler om skydd och säkerhet för personuppgifterna i registret; bl.a. hänvisas till Europarådets konvention på området. Vidare gäller att det är de deltagande länderna själva som med stöd av sin interna lagstiftning avgör vilka uppgifter som skall registreras. När det gäller den s.k. spärrian skall endast sådana personer registreras där beslut har fattats av behörig myndighet eller domstol i enlighet med vad som är föreskrivet i nationell lagstiftning. Också i fråga om vilka uppgifter som kan lämnas ut från registret är det nationella regler som skall tillämpas. Även om det sålunda är fråga om ett gemensamt informationssystem är det alltså inte så att det krävs en harmonisering av de deltagande ländernas lagstiftning. Tvärtom är det förutsatt att åtgärder enligt avtalet skall vidtas under iakttagande av nationella regler. För Sveriges vidkommande gäller vidare att registret kommer att stå under tillsyn av Datainspektionen.

Tilläggas skall att också när det gäller ett system för utbyte av information – liknande det som Schengenavtalet innehåller – är gemensamma EU-föreskrifter för närvarande under utarbetande, även i detta fall inom ramen för den tredje pelaren. Det gäller här en konvention om ett gemensamt europeiskt informationssystem.

Slutligen har Gudrun Schyman frågat om det skall undersökas om den fria rörligheten för personer i Norden kan bevaras på annat sätt än genom en anslutning till Schengenavtalet.

I det nordiska statsministeruttalandet i Reykjavik sägs att de bästa förutsättningarna för att bevara den nordiska fria rörligheten för personer uppnås med en gemensam positiv nordisk inställning till medverkan i Schengensamarbetet, och att de nordiska länderna är beredda att inleda förhandlingar med Schengenländerna för att finna en praktisk lösning, som tillgodoser såväl de nordiska ländernas som Schengenländernas intressen. I det förhandlingsarbete som förhoppningsvis kommer att starta inom kort blir således en huvudfråga på vilket sätt och i vilka former som den nordiska fria rörligheten kan behållas mot bakgrund av det samarbete som nu har inletts mellan Schengenländerna.

Klart är att frågan faktiskt *inte* kan lösas utan samverkan i någon form mellan Norden och Schengenländerna, och de kommande förhandlingarna får alltså ge svar på hur detta skall uppnås.

Anf. 2 GUDRUN SCHYMAN (v)

Fru talman! Jag skall be att få tacka så mycket för detta utförliga svar. Men jag är förstås inte riktigt nöjd med svaret ändå. Det gäller inte så mycket omfattningen som innehållet.

Bakgrunden till min interpellation är det uttalande som statsministrarna gjorde på det nordiska ministerrådets möte i Reykjavik. Jag tror att vi var väldigt många som blev mycket förvånade över det här uttalandet, eftersom frågan inte hade diskuterats i våra respektive parlamentariska församlingar. Sättet som det här salufördes på upprörde mig då och det upprör mig också nu.

Man säger nämligen att för att bevara passfriheten mellan de nordiska länderna skall Sverige i princip gå med i Schengenavtalet. Vad man då inte talar om är att det inte bara handlar om passfrihet. Schengenavtalets syfte är att helt avskaffa gränskontrollerna mellan de olika medlemsländerna. Det innefattar väldigt mycket mera än rena passfrågor. Det gäller t.ex. en harmonisering av asylbehandling, ett utvecklat polissamarbete och på sikt en harmonisering av narkotikapolitik och datalagstiftning. Det innebär att vi går in i ett stort datasamarbete, ett informationssystem, tillsammans med de här länderna.

Det gäller väldigt många stora frågor, som har fått mycket kritik i debatten i Sverige under EU-omröstningens dagar. Då debatterades det här alltför litet enligt min uppfattning. Kritik har också funnits i andra länder. Det gäller t.ex. Danmark, där man har varit avvaktande. Man kritiserar att det är brist på demokratisk insyn i och juridisk kontroll av dessa frågor.

Om vi i Sverige skulle ha fattat alla de omfattande beslut som Schengenavtalet faktiskt innebär, hade det föregåtts av ett omfattande utredningsarbete. Lagtextskrivningar skulle ha remitterats hit och dit. Det hade förmodligen tagit ett antal år innan man hade kommit till skott med så här stora, omfattande och viktiga frågor. Därför måste vi se till att det blir en ordentlig debatt innan vi slutgiltigt tar ställning. Det här

Prot. 1994/95:84
3 april

Svar på
interpellationer

är ett led i att försöka få till stånd den debatten, som tyvärr lyser med sin frånvaro.

Nu skall jag dessutom försöka hinna kommentera svaret. Jag ställde frågan om EU-nämndens inblandning, eftersom jag ser det som en möjlighet för oss i parlamentet att få reda på vad som händer i de förhandlingar som nu skall ske mellan de nordiska ministrarna och företrädare för Schengenländerna. EU-nämnden skulle kunna vara en part som hela tiden kan få information om vad som händer. På det sättet kan informationen föras ut till en bredare debatt här i Sverige.

Jag har tittat på vad KU har sagt om EU-nämndens ansvarsområde, och det här bör kunna gå in under det arbetet. Man har sagt att EU-nämnden skall syssla med den samlade EU-politiken. Det här måste väl rimligen kunna betraktas som något sådant.

Så till frågan om det polisiära samarbetet. Kärnfrågan är om vi kan välja bitar i det samarbetet eller inte. Såvitt jag förstår råder det delade meningar om det. Polissamarbetet med informationssystemet är oerhört omfattande. Med all rätt har man kritiserat och många har haft farhågor beträffande informationssystemet, där man skall ha listor över personer som inte är önskvärda eftersom de möjligen kan komma att begå brott eller störa säkerheten på olika sätt. Det här liknar någon form av terroristlagar. Man skall byta information om människor som man tror kan komma att begå brott eller utgöra säkerhetsrisker. Det här är ett mycket svårt gränsområde, och jag anser att man måste vara mycket uppmärksam på vad man ger sig in i.

I den tredje frågan som gäller asylhanteringen menar justitieministern att jag har fel när jag säger att om man har sökt asyl i ett land så anses också de andra länderna vara "förbrukade". Jag vill nog påstå att jag har rätt. I artikel 30 s, vill jag minnas att det är, i Schengenavtalet står att om en utlänning som tidigare har ansökt om asyl i ett Schengenland och fått sin ansökan slutgiltigt avgjord i det landet kan de andra länderna skicka tillbaka den personen till det landet. I praktiken är de andra länderna förbrukade för den asylsökande.

Det är förvisso möjligt för andra länder, om de skulle ha den stora välviljan, att ta upp en asylansökan från någon som har fått sin "dom" i ett annat land till behandling. Det är möjligt att det går att göra så, men så ser det ju inte ut i verkligheten. Olika medlemsländer går inte ut och raggar folk som har fått avslag och säger: Kom till oss i stället! Jag vill påstå att jag faktiskt har rätt. Expertisen bredvid justitieministern får väl reda ut frågan.

Jag hinner nu inte ta upp alla frågor utan får återkomma i nästa inlägg. Jag vill dock något beröra min sista fråga. Den gäller huruvida vi kan uppnå en fortsatt passfrihet mellan de nordiska länderna på något annat sätt eller inte. Jag har fått svar att förhandlingarna kommer att utvisa det. Det förstår jag.

Det som bekymrar mig är dock vilka alternativ det finns och hur vi skall föra ut den här debatten så att fler människor än vi tre fyra fem som kommer att delta i den här debatten blir insatta i problematiken. Hur skall vi kunna ge frågan offentlighet innan det är dags att fatta

beslut? Liksom nästan alltid när det gäller EU-frågor är det andras tidtabeller vi skall hålla.

Prot. 1994/95:84
3 april

Anf. 3 WIDAR ANDERSSON (s)

Fru talman! En viktig del av den offentlighet som Gudrun Schyman efterlyser är just en debatt i riksdagen. Jag tror att det kan vara väl så mycket värt som en debatt i EU-nämnd och andra forum. Kammaren är ändå en offentlig mötesplats för diskussion.

Fru talman! När jag såg att statsministern kom in i kammaren erinrade jag mig det tal som statsministern höll i tisdags kväll, och som jag har läst. Statsministern citerade vad Ivar Lo Johansson skriver om tidströsklar. Det är oerhört intressant. Nu befinner vi oss säkert vid en sådan tidströskel. Vi går in i ett annat rum där mycket är obekant för oss. Många av oss ställer frågor, inte minst på detta område. I stort sett tycker jag naturligtvis att detta är en riktig utveckling. Ingen bryr sig längre om nationsgränserna när det gäller ekonomin. Dynamiken i informationsteknologin har gjort att nationsgränser numera i stort sett bara är politiska konstruktioner. Då kan ju inte vi politiker vara de enda som bryr oss om dem. Vi måste förstå att vi skall vidga frågan.

Det är många – i den skaran ingår också jag – som är oroliga över att det kan bli för mycket av stolta deklARATIONER om hårda insatser mot narkotikabrottsligheten. Man kan jämföra med de kampanjer och deklARATIONER som en amerikansk president alltid gör medan våldet hela tiden fortsätter att utvecklas. Jag har mina stora funderingar när det gäller den praktiska nivån.

Den praktiska nivån är svår. När vi nu skall försöka lämna en del av de gamla nationella systemen utsätts hela denna förändringsprocess naturligtvis för oerhört mycket motstånd, kryptskytt och desinformation. Betecknande för detta är t.ex. det meddelande som har gått ut från tullen i södra Sverige om att man har halverat sina beslag av narkotika sedan EU-inträdet. Det måste i så fall bero på högst interna svårigheter, eftersom det är exakt samma lagar och personal som tidigare. Vi måste alla bli varse den kamp som pågår. Man har inte alltid medborgarnas, narkotikakontrollens eller personkontrollens bästa framför ögonen.

Jag har två frågor som jag skulle vilja att justitieministern utveckla något mer.

Den ena handlar om den svenska kontrollpolitiken. Den är uppbyggd på många pelare. Vi är många som är vana vid den. Den fungerar relativt sett mycket bra, men den består inte bara av kontroll utan också av vård och förebyggande arbete. Inte minst är många folkrörelser engagerade i det. En del av dessa folkrörelser – Gudrun Schymans avläggare Förbundet mot droger, Hasselarörelsen, Riksförbundet narkotikafritt samhälle, Föräldraföreningen mot narkotika och en del andra – avser att bilda en gemensam nordisk avläggare, dvs. en folkrörelse som står för den restriktiva politiken och som skall försöka bevaka dessa frågor, vara aktiv och sluta allianser ute i Europa, i och utanför Schengenländerna. Jag tror att det är oerhört viktigt att fler blir delaktiga, aktiverar sig och knyter allianser.

Svar på
interpellationer

Det skulle vara intressant att höra om justitieministern har någonting att säga om det i regeringens strategi ingår att försöka bryta den uppdelning som nu finns. Schengenavtalet handlar bara om personkontroll. Varu- och godskontrollen, liksom folkrörelsearbetet, är något annat. Jag tror att det är otroligt viktigt med en strävan efter en helhet när det gäller den svenska hållningen, om vi skall kunna göra ett bra jobb och om det skall bli någon förankring hos folket. Jag undrar alltså hur man ser på att stödja folkrörelser av olika slag i detta arbete.

Den andra frågan diskuterade vi något den 16 mars här i kammaren. Då var Schengensamarbetet uppe. Jag har fortfarande litet svårt att förstå den uppdelning som man gör mellan personkontroll och kontroll av vad dessa personer för med sig. I teorin försöker man beskriva detta som att det är två separata system. När jag försöker se på den praktiska situationen kan jag inte riktigt få det att fungera. Jag skulle vilja att justitieministern sade något mer om detta.

Jag tror att jag helt och fullt förstår personkontrollen i Schengenavtalet. Den stödjer jag naturligtvis. Med den öppenhet och fria rörlighet som nu finns måste man verkligen bevaka de yttre gränserna och se till att man kan hålla ordning. Det jag undrar över gäller kontrollen av varutransporterna osv. Jag undrar hur det internationella samarbetet ser ut på det området och hur Sveriges traditionella sätt att hantera dessa frågor kan komma in, så att vi också där kan se helheten.

Dessa två frågor skulle jag vilja att justitieministern utvecklar något.

Tack!

Anf. 4 BIRGER SCHLAUG (mp)

Fru talman! Ni här nere i salen och ni på läktaren! Jag tror att många känner sig lurade av medlemskapet i EU. Vi kunde ju höra att vi inte skulle behöva ha pass när vi reser om vi bara blev medlemmar i EU. Den informationen kom från Svenska arbetsgivareföreningens skolmaterial. Socialdemokrater var ute i skolorna och informerade regelbundet om att det inte skulle behövas något pass om vi bara blev medlemmar i EU.

Så småningom vaknade många upp, och efter medlemskapet insåg man att det inte var så enkelt. Man hade kanske blivit vilseförd inför folkomröstningen.

Min första fråga ligger litet grand utanför interpellationen. Varför tror justitieministern att även socialdemokraterna så regelbundet var ute i skolorna och vilseförde när det gällde den här informationen?

Sveriges hållning i Schengenfrågan var på något sätt klarlagd i Reykjavik. Som Gudrun Schyman var inne på var EU-nämnden inte informerad. Justitieministern säger att detta egentligen har med Utrikesnämnden att göra, men såvitt jag förstår hamnade även Utrikesnämnden litet utanför den informationen. Det var ungefär samma information och samma samråd som när det gällde tullunionen med Turkiet. Den diskuterades i EU-nämnden. Sedan kom man ut och lyssnade på dagens eko och kom fram till att den redan var genomförd.

Jag skall inte ta upp flyktingfrågan eller andra frågor den här gången utan bara narkotikafrågan. Schengenavtalet är naturligtvis inte enbart positivt. Jag tror att det är mer negativt när det gäller att motverka knarkflöden och annat.

Redan 1991 varnade Polistidningen för ett EU utan inre gränser. Många organisationer – allt från IOGT till UNF och RNS – har faktiskt varnat för detta. De har bl.a. hävdat att det redan nu finns ett utbyggt polissamarbete. Man kanske inte behöver ha EU:s inre marknad, eller Schengenavtalet, för att utveckla ett samarbete. Man konstaterar att det nya samarbetet inte kompenserar bortfallet av gränskontroller. Man konstaterar att gränskontroller kan vara bra när det gäller tung narkotika. De kan vara avskräckande för småhandlare, och de kan vara en bra signal för ungdomar.

Min dotter och hennes kompisar åker ofta till Holland och andra länder. Jag tror faktiskt att det är väldigt bra att det finns en gränskontroll när de kommer hem. Det är avskräckande. Även om de skulle pröva droger i Holland kanske de inte plockar med sig något hem.

Dessutom tycker jag att man måste se Schengenavtalet, narkotikan och EU:s inre marknad på ett bredare sätt. Det handlar om de legaliseringssträvanden som finns när det gäller s.k. lätta droger – det är ett märkligt uttryck – inom EU. Den tyska socialdemokratiska partikongressen uttalade i november 1993 att man skulle jobba för en legalisering. Den här åsikten har en massa gröna, liberaler och socialister. Det finns alla möjliga politiska ledningar i Hamburg, Frankfurt, Amsterdam och Rom som arbetar för en legalisering. Den tyska författningsdomstolen beslöt så sent som i april 1994 att innehav av hasch för eget bruk skall vara tillåtet.

Då kommer jag in på frågan om samarbetet. Jag undrar hur ett ökat samarbete skall gå till när det gäller att stoppa något som inte är förbjudet. Det finns ett starkt legaliseringsförespråkande i stora delar av Europa. Tyvärr vinner detta alltmer gehör för varje vecka som går. Det var t.o.m. nära att EU-parlamentet intog en mycket liberal hållning. Det var några få röster som skilde. EU-parlamentet har visserligen inte någon beslutanderätt än så länge, men det är i alla fall anmärkningsvärt.

Jag undrar hur man kan samarbeta mot narkotika om den inte är förbjuden utan legaliserad i stora delar av EU.

Till sist undrar jag om inte justitieministern förenklar narkotikaproblemen. Jag har hört mycket ifrån regeringen som tyder på det. Jag tror faktiskt att justitieministern förenklar och negligerar de mycket stora problem som framför allt hänger samman med att man plockar bort gränserna och att legaliseringsivrna vinner gehör steg för steg. Vi dras med dem i båda våra partier. Så ingen av oss behöver slå oss för bröstet.

Anf. 5 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Jag skall börja med att kommentera litet grand av det som Gudrun Schyman tog upp.

Hon tog upp att Schengenavtalet inte bara handlar om passfriheten utan också om gränskontroller, vilket påverkar andra frågor såsom asyl-

och narkotikafrågor. Det ger jag rätt i, för det är delvis vad det handlar om.

Men ändå är ju syftet med Schengenavtalet att åstadkomma en friare rörlighet för personer. Jag kan passa på att säga till Birger Schlaug att det är därför som det är så viktigt att vi går vidare med arbetet. Om någon kände sig lurad av att det inte rådde passfrihet inom EU redan i och med vårt medlemskap, är det väl dubbelt så viktigt att vi fullföljer arbetet så att vi kan genomföra även den fria rörligheten av personer. Då kan de som eventuellt missförstod hur situationen låg till åtminstone se framåt med förtröstan.

Gudrun Schymans kritik av beredningen av ärendet och den bild hon målar upp av hur det skulle ha gått till om Sverige inte hade varit medlem i EU måste jag tillbakavisa. Detta har ju egentligen ingenting med EU att göra. Det är fråga om ett mellanstatligt samarbete. Schengen är ett avtal, även om omfattningen råkar vara begränsad till en del EU-länder och inte andra.

Arbetet bedrivs och bereds i vanliga former såsom det alltid har gjorts i Sverige. Det betyder att det, efter att ett konventionsavtal har träffats, bereds i parlamentarisk ordning och beslutas av riksdagen. Det är precis så ärendet nu bereds och kommer att beredas. Det innebär en större öppenhet och större vilja att få en allmän debatt och ett större engagemang kring dessa frågor än vi någonsin tidigare har haft när det gäller ett konventionsavtal.

När det gäller EU-nämndens medverkan sade jag redan i mitt svar att regeringens inställning självfallet är att man skall utnyttja den kanalen för att få en dialog med riksdagen. I den utsträckning EU-nämnden önskar få information och diskussion inom den ramen ställer regeringen upp på det, vilket redan har skett vid två tillfällen som jag nämnde.

Kan vi gå in i en del av avtalet? Det finns vissa saker som Gudrun Schyman ogillar, t.ex. polissamarbetet. Det är en viktig del som Schengenavtalet består av för att man skall kunna förverkliga det som är hela syftet. Man måste vidta en del åtgärder för att kunna kompensera negativa konsekvenser av den fria rörligheten.

Polissamarbetet är oerhört viktigt, men det är inte ett polissamarbete av det slag som jag ibland får en känsla av att Gudrun Schyman tror. Det handlar alltså om ett informationsutbyte, vilket innebär att våra myndigheter pratar med varandra och ger varandra information som gör det möjligt att inom ramen för sitt eget uppdrag i sitt eget land effektivare bedriva sitt arbete. Det innebär en oerhört viktig utveckling. Vi kan inte fortsätta att arbeta enbart inom vårt eget land när människor, varor, tjänster och kapital rör sig fritt, utan våra myndigheter måste också samarbeta över gränserna.

Svårigheterna knutna till registerhantering och personkontroll är naturligtvis oerhört känsliga frågor. Vi har en omfattande lagstiftning som reglerar detta. Men de svårigheter som Gudrun Schyman målar upp här är inte av annat slag än de som vi är vana vid att hantera, och svårigheterna skall vi fortsätta att hantera i enlighet med de principer som är fastslagna i svensk lagstiftning. Svårigheterna, såsom Gudrun Schyman försöker att framställa dem, är betydligt överdrivna.

När det gäller diskussionen kring Schengenavtalets innebörd för asylsökande i EU vill jag bara säga att mitt interpellationssvar ger en korrekt beskrivning av förhållandet. Gudrun Schyman gör fortfarande en felaktig beskrivning av vad som står i avtalet. Men den diskussionen får vi väl fortsätta i mer specifika former. § 29, p. 2, har inte den innebörd som Gudrun Schyman påstår.

Slutligen: hur föra ut debatten om Schengen och ge offentlighet åt den? Ja, att diskutera frågan i kammaren var väl ett bra tillfälle. Vi kan var och en föra ut den. Gudrun Schyman och jag agerar ju på var sitt håll i det politiska livet. Det är naturligtvis viktigt att vi i det sammanhanget informerar och får människor att delta i diskussionen om Schengenavtalet, passfrihet i Norden och om hur vi skall lösa de olika problemen.

Widar Andersson tar upp frågan om kontrollen av narkotika och vilka ambitioner vi har när det gäller att föra ut det breda sättet att bekämpa narkotika som vi har använt i Sverige. Men det handlar ju som sagt var inte bara om kontroll utan om en rad andra åtgärder – information, förebyggande åtgärder, vård och behandling.

Jag delar Widar Anderssons uppfattning att det naturligtvis är lika viktigt att vi för ut vår uppfattning i Europa om att narkotikan måste bekämpas på fred front, såsom inrättande av ett samarbete när det gäller kontrolldelen. Här har vi utan tvekan något att tillföra Europa.

En anledning till att det finns liberaliseringssträvanden i Europa – något som jag haft anledning att påpeka tidigare, och jag gör det nu igen – är att man på många håll i Europa känner en uppgivenhet inför narkotikan. Man tycker att man inte klarar att utkämpa kriget och att man inte har någon chans att vinna det.

Vi i Sverige kan visa att det går att vinna kriget mot narkotikan. Men det kräver att man tar till betydligt bredare och djupare grepp än vad de flesta europeiska länder varit beredda att göra. Detta är någonting som vi för ut i Europa, och jag kan försäkra att jag redan har mött ett mycket stort intresse bland europeiska länder av att närmare få studera hur vi bekämpar narkotika i Sverige för att på det viset själva skaffa sig ett vapen mot liberaliseringssträvandena och uppgivenheten.

Anf. 6 GUDRUN SCHYMAN (v)

Fru talman! Jag tror inte att jag målar upp någon alltför negativ eller problematiserad bild. Jag håller mig nog med en uppfattning som delas av många, att detta handlar om mycket stora och svåra områden. Vad jag reagerar mot är att regeringen tar det väldigt lättvindigt och saluför avtalet som ett sätt att behålla passfriheten mellan de nordiska länderna. Vi har ju inte avskaffat gränskontrollerna mellan de nordiska länderna, men vi har passfrihet. Schengenavtalets yttersta syfte och mening är ju att helt och hållet avskaffa gränskontrollerna mot resten av EU:s medlemsländer.

Jag kan läsa litet av vad Svante Nycander har sagt i Dagens Nyheter så sent som den 20 mars: Schengenavtalet går ut på någonting mer än passfrihet. Det handlar om att avveckla gränskontrollen, genast eller med någon fördröjning, även om avtalet formellt rör enbart personer,

inte vapen, narkotika, alkohol eller tobak. Sverige utsätts för ett tryck att följa federalisterna, dvs. de som vill ha en enhetlig union, hela vägen.

Så kommer det naturligtvis att bli. Det går ju inte att säga att man har en fri rörlighet av allt, om man inte sedan också följer upp med gemensamma regler.

I det papper som vi fick till Nordiska rådets juridiska utskott står följande om just asylsökande: Asylsökande och invandrare skall behandlas efter gemensamma procedurer. Medlemsländernas polis- och invandrarmyndigheter måste samarbeta, naturligtvis. Det förutsätter också t.ex. harmonisering av narkotikalagstiftning och invandrarpolitik.

På sikt är det ju detta som det hela handlar om. Jag tycker att man i klarspråk skall tala om att det inte bara är en fråga om personer utan om väldigt mycket mer. Jag tror att det vore bra om vi kunde diskutera litet mer prestigelöst och inte bara se avtalet som den enda vägen. Jag ställde också frågan om det inte måste finnas möjligheter att föra en diskussion med Schengenländerna om vad som är alternativet till att vi ställer oss bakom hela avtalet med alla dess beståndsdelar. Eller finns det inga sådana alternativ? Det måste ju vara den viktigaste frågan att klargöra väldigt fort.

En annan viktig fråga är att vi för ut denna debatt. Jag är övertygad om, justitieministern, att går vi gemensamt ut på gatan här och frågar folk vad de vet om Schengenavtalet, så är det väldigt många som vet väldigt litet. Såvitt jag förstår har man en ganska snäv tidtabell att hålla sig till.

Anf. 7 BIRGER SCHLAUG (mp)

Fru talman! Taletiden är i och för sig knapp för justitieministern. Men jag är allvarligt oroad för narkotikasituationen med EU:s inre marknad och de legaliseringssträvanden som där finns.

Jag är uppvuxen under 60-talet och har sett många kamrater och andra gå under i det flumtrask som då härjade.

Det enda som justitieministern egentligen hade tid att bemöta var detta att det är bra att man nu får Schengenavtalet så att de som eventuellt missförstod vad vi sade inför EU-omröstningen skall bli lugnade. Jag tycker att det låter litet cyniskt. Det är fortfarande tragiskt att SAF och många socialdemokrater var ute i skolor och försökte att ge sken av att EU-medlemskapet var någonting annat än vad det verkligen var. Jag tror att vi kan vara överens om att det då skedde klavertramp på många håll inför folkomröstningen.

Laila Freivalds säger också att EU-nämnden har blivit informerad. Men EU-nämnden har i alla fall inte blivit informerad om den svenska hållningen som den presenterades i Reykjavik. Det hade ju varit trevligt om så hade skett, om man nu menar allvar med samråd och information.

Myndigheter skall prata med varandra, säger Laila Freivalds, och det är viktigt. Men det kan de väl göra utan att man blir medlem i EU eller ansluter sig till Schengenavtalet. Så enkelt är det väl inte. Man kan väl alltid prata med varandra, och det har man väl kunnat även tidigare.

Det som är litet patetiskt är attityden att vi skall omvända dem. Vi skall omvända knarkliberalerna och det stora socialdemokratiska partiet i Tyskland. Jag tror inte att det är så enkelt. Precis som Laila Freivalds säger så har man gett upp. Man ser en möjlighet att minska prostitutionen, brottsligheten och tjuveriet om knarket släpps fritt. Det är en lösning som man tror att man har hittat. Jag känner inte igen detta att man skulle ha så stor förståelse för vår syn. Vissa har det kanske, men faktum är att det har gått fruktansvärt långt. För varje vecka som går vinner knarkliberalerna framsteg. Det är det stora problemet.

Det stora problemet är alltså att man fortfarande är på väg att legalisera knark, och som en följd av Schengenavtalet plockar man bort alla gränskontroller. Negligera inte detta problem! Det vore väldigt olyckligt om Laila Freivalds gjorde det.

Anf. 8 WIDAR ANDERSSON (s)

Fru talman! De organisationer, krafter och personer som vill legalisera narkotika utgör givetvis ett stort och växande problem. Det är alldeles uppenbart. Men då har regeringen den rätta hållningen. Vi måste ut och slåss och ta för oss. Jag skulle aldrig kunna stå här med hedern i behåll och propagera för något slags svensk inskränktthet, dvs. att vi måste akta oss så att vi inte blir smittade. Såsom världen nu ser ut måste vi självfallet försöka att göra det bästa av situationen, försöka påverka de gemensamma regler som finns och den fortsatta utvecklingen.

Det är ytterligare en fråga som jag vill peka på i mitt avslutande inlägg. En bärande och viktig punkt i Schengensamarbetet är de yttre gränserna. Varje land skall ansvara för sin del av de yttre gränserna. Risker är då att det blir som kortspelet Svarte Petter, dvs. ingen vill sitta med Svarte Petter på hand. Alla vill flytta ansvaret för den yttre gränsen till något annat land. Det innebär höga kostnader och stort besvär att sköta den kontrollen. Det vore bra om vi kunde försöka driva på utvecklingen tillsammans med andra länder, så att man var beredd att ta ett större gemensamt ansvar för de yttre gränserna.

Där den gamla muren tidigare gick mellan öst och väst är det enligt många rapporter fortfarande väldigt öppet och enkelt att ta sig igenom. Detta måste vara en gemensam uppgift för Schengenländerna som vill gå längre när det gäller att skapa ett medborgarnas Europa.

Jag instämmer helt i och jag vill vara delaktig i ambitionen om ett skapande av ett medborgarnas Europa. Det skall inte bara vara fri rörlighet för varor, kapital och tjänster, utan framför allt för människor. Men då måste vi ha ungefär samma utgångspunkter när det gäller vad som skall vaktas vid de yttre gränserna. Där har Birger Schlaug onekligen en poäng, tycker jag. Vi måste vara överens om vad det är som vi skall hålla ögonen på vid de yttre gränserna. Vi kan inte bara säga att varje land gör sina egna bedömningar, att varje land ansvarar för sin del av den yttre gränsen. Som jag har uppfattat det är detta en svaghet som vi bör diskutera mera.

Regeringen har ju tillsatt en arbetsgrupp som med utgångspunkt i de diskussioner som nu har inletts här i riksdagen säkerligen kan komma fram till en god svensk hållning. Därmed tackar jag för mig.

Anf. 9 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Birger Schlaug! Det är fel att EU-nämnden inte fick information om den svenska hållningen inför Reykjaviksmötet. Det fanns information i de skrivna dokument som överlämnades till EU-nämnden.

Till Birger Schlaug vill jag också säga att jag måste protestera mot påståendet att regeringen förenklar eller negligerar de problem som samarbetet i Europa skapar när det gäller vår kamp mot narkotika. Det är tvärtom så att det är den fråga som regeringen har tillmätt den största betydelsen. Vi har varit angelägna om att säkerställa att vi kan fortsätta att ha den kontroll över narkotikan som vi anser vara nödvändig till dess kompensatoriska åtgärder finns införda. Dessutom anser vi att medlemskapet i EU och samarbetet inom Schengen ger oss ytterligare möjligheter att driva den inställning som Sverige har när det gäller narkotika vidare. Det är utan tvivel så att vi har bättre möjligheter att göra det när vi är inne i ett samarbete än om vi står utanför.

Dessutom vill jag tillbakavisa påståendena om att skillnaderna i lagstiftningarna när det gäller förbud mot narkotika skulle vara så stora att samarbete vore meningslöst. Det låter på Birger Schlaug som att det fanns länder som tillät narkotika rakt över. Den differens som finns mellan vissa länder gäller inställningen till lättare narkotika. När det gäller den tunga narkotikan finns inte den differensen.

Gudrun Schyman tycker att detta är stora, viktiga och svåra frågor och att regeringen tar för lättvindigt på dem. Det är också ett sådant påstående som blir hängande i luften. Vilka frågor är det närmare bestämt som regeringen tar lättvindigt på?

När det gäller diskussionerna med Schengenländerna om i vilka former som de nordiska länderna kan samarbeta med Schengenländerna för att göra det möjligt att bibehålla reglerna för den nordiska passkontrollen, är ju ambitionen så hög att vi vill både rädda den nordiska passfriheten och hitta ett sätt att samarbeta vidare med Schengenländerna angående möjligheterna att öppna gränserna även i förhållande till Europa.

Detta är ingen fråga som vi hanterar lättvindigt, utan det är det som diskussionerna handlar om vid de möten som vi kommer att ha med Schengenländerna. I vilket avseende har vi en lättvindig inställning, Gudrun Schyman? Vad är det då i så fall för alternativ som Gudrun Schyman menar att vi negligerar? Det vore intressant att höra något närmare om dessa, för då kunde jag i sak besvara frågan huruvida jag anser att dessa alternativ inte är möjliga eller t.o.m. kanske finns med i övervägandena.

När det gäller harmonisering av lagstiftningen påstår Gudrun Schyman att det skulle ingå i Schengenavtalet att en harmonisering måste ske beträffande asylfrågorna och narkotikafrågorna. Det är inte på det viset. Tvärtom förutsätter inte Schengenavtalet någon harmonisering på något av dessa områden. Är det Schengenavtalet som vi talar

om, tycker jag att vi skall utgå från det och vad som sägs där och inte vad andra personer i andra sammanhang påstår. Låt oss utgå ifrån de sakförhållanden och de dokument som gäller.

Slutligen vill jag säga till Widar Andersson att när det gäller de yttre gränserna är det ju viktigt att alla länder har en hög ambition. Det gäller inte minst narkotikan. Det är ett av skälen till varför vi anser att det är viktigt att föra samarbetet vidare även när det gäller regelverket, t.ex. beträffande kriminalisering av narkotika. Det är ett arbete som är möjligt att bedriva inom ramen för den tredje pelaren. Det är ett frivilligt samarbete mellan enskilda länder. Det är viktigt att Sverige tar en aktiv del i det sammanhanget.

Jag har inte samma uppgivna inställning som en del av er har när det gäller möjligheterna att faktiskt marknadsföra den mycket stränga inställningen till narkotika som vi har i Sverige. Anledningen till att jag känner en optimism inför den möjligheten är att jag kan visa för dem som misströstar att det faktiskt är möjligt att bedriva en offensiv, stark narkotikapolitik som leder till att vi inte har de omfattande problem som många andra länder har. Ett bättre argument finns inte i debatter med de människor ute i Europa som också är intresserade av narkotikafrågan. Detta kan inte betecknas som att regeringen har en legär inställning. Tvärtom tycker jag att det visar att vi för vidare den politik som vi har lagt grunden för i vårt eget land på det europeiska planet.

Anf. 10 GUDRUN SCHYMAN (v)

Fru talman! Jag tycker att vi skall utgå från sakförhållanden omkring asylpolitiken, och det försöker jag faktiskt att göra. Nu har jag inte Schengenavtalet med mig, men såvitt jag förstår är jag väl informerad om att det i artikel 30, som jag hänvisade till, står att en utlänning som tidigare ansökt om asyl och fått ett slutgiltigt besked i ett Schengenland kan skickas tillbaka till det landet, om personen i fråga åker till ett annat Schengenland och söker asyl där. Detta innebär i praktiken att en person som har sökt asyl i ett land och fått sin sak prövad och slutgiltigt avgjord inte har möjlighet att söka asyl i andra länder. Det är i så fall i praktiken en begränsning av asylrätten. Jag utgår från att detta är sakförhållanden, och jag vidhåller att jag har rätt på den punkten.

Så till frågan om narkotika, där jag instämmer i det som sagts, framför allt att frågan är viktig. Justitieministern säger att hon känner optimism därför att hon kan visa på att det har gått att ordna frågan på ett bra sätt i Sverige. Det tycker jag är bra. Då måste man också ta med i beräkningen att en viktig del i det att vi har det som vi har det är att vi har haft en gränskontroll, med den erfarenhet som vi samlat på oss i Sverige. I en restriktiv narkotikapolitik har ingått en möjlighet att göra kontroll vid gränsen, och den avsäger vi oss nu. Då går det inte att säga så som justitieministern.

Jag skulle vilja veta en sak. Det är inte meningsfullt att tvista om hur vi skall föra debatten här just nu. Hur skall debatten fortsättningsvis föras ut till en större offentlighet? Vad kommer regeringen att ta för initiativ för att föra ut hela diskussionen om hela Schengenavtalet till offentlig debatt? Vad har regeringen för tidtabell när det gäller samar-

Prot. 1994/95:84
3 april

Svar på
interpellationer

betet och diskussionen med Schengenländerna? Hur ser samordnings-tidtabellen med de övriga nordiska länderna, de nordiska ministrarna, ut? Hur skall vi fortlöpande föra diskussionen offentligt, och när tror man från regeringens sida att vi är framme vid ett datum då vi skall fatta beslut i denna fråga?

Jag förväntas att komma med alternativ, men jag har inte några alternativ. Jag har bara ställt den enkla frågan: Är det möjligt att lösa detta på ett annat sätt än att säga ja till hela paketet?

Anf. 11 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Sista gången om asylprövning: Artikel 29 tar över artikel 30. Det betyder, som jag tidigare har sagt, att prövningen sker enligt nationell lagstiftning. Om någon har fått ett avslag i ett land innebär det inte att man inte kan få saken prövad i ett annat land.

När det gäller gränskontrollen säger Gudrun Schyman att vi avsagt oss den. Jag måste återigen protestera. Det är ingen saklig information om det som har hänt hittills. Det är inte heller en rätt bedömning av vad som kommer att ske framöver. Vad vi har gjort är att vi behåller den kontroll som vi anser nödvändig så länge det inte finns bättre metoder. Vi bejakar möjligheten att utvidga möjligheter att komma åt olaglig narkotikahandel genom bl.a. ett samarbete med andra länders poliser. Vi fortsätter att bedriva kampen mot narkotika på samma sätt som vi gjort hittills, så länge vi anser att det är en effektiv metod. När den inte längre är det och det finns bättre metoder, byter vi fot.

Beträffande tidsplanen för hanteringen av förhandlingarna i Schengenfrågan kan jag säga att det kommer att vara ett ministermöte i slutet av april eller i början av maj. Det är svårt att bedöma hur lång tid det kan behövas för att gå igenom olika frågor och komma fram till ett resultat. Jag räknar med åtminstone ett halvår. Under tiden har vi alla ett ansvar för att föra diskussionen vidare i dessa frågor och föra ut sakförhållandena så att människor kan fälla egna omdömen kring betydelsen, nödvändigheten och fördelen med detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellationerna 1994/95:81 och 85 om FN:s världstoppmöte om social utveckling

Anf. 12 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Eva Zetterberg och Ragnhild Pohanka har båda frågat mig hur regeringen avser att på olika områden följa upp slutdokumentet från FN:s sociala toppmöte i Köpenhamn den 11 och den 12 mars i år.

Jag besvarar interpellationerna i ett sammanhang.

Det sociala toppmötet i Köpenhamn blev en viktig politisk manifestation där frågor som social utveckling, fattigdomsbekämpning, ökad jämställdhet och full sysselsättning sattes högt upp på den internationella politiska dagordningen. Huruvida mötet kan betecknas som en fram-

gång avgörs givetvis främst av hur de deltagande regeringarna nu förverkligar de åtaganden som finns i slutdokumentet.

För svensk del kan vi glädja oss åt att många av de frågor som vi under toppmötesförberedelserna särskilt lyfte fram fick ett genomslag i slutdokumentet. God utbildning, bra hälso- och sjukvård, omsorg av hög kvalitet och framför allt möjligheten att försörja sig genom eget arbete är enligt Köpenhamnsdeklarationen grundläggande villkor för ett jämlikt och rättvist samhälle. Regeringen, och då särskilt Socialdepartementet, kommer nu att diskutera hur vi för svensk del kan förverkliga våra åtaganden. Målet är att Köpenhamnsdeklarationen skall utgöra en inspirationskälla för arbetet såväl på internationell som på nationell och lokal nivå.

Som ett konkret exempel vill jag nämna regeringens arbete att motverka segregering i våra storstadsområden. Målet är att underlätta för utsatta grupper att bli delaktiga i samhället och därigenom skapa sig en bättre framtid. Med toppmötesdeklarationens ordval innebär detta insatser för social integration. För att nå målet har bl.a. en storstadsutredning nyligen tillsatts. Den skall analysera den sociala utvecklingen i ett antal bostadsområden i storstadsregionerna, speciellt utifrån barnens och ungdomarnas situation. Därutöver kan nämnas den tidigare tillsatta invandrapolitiska utredningen och regeringens satsning med 125 miljoner på särskilda insatser i de invandratäta storstadsregionerna. Det nya FN-dokumentets mycket klara skrivningar om kampen mot social utslagning kommer förhoppningsvis att inspirera utredningarna i deras arbete.

Både Eva Zetterberg och Ragnhild Pohanka tar i sina interpellationer upp barnens situation. I mitt tal i Köpenhamn betonade jag att vi måste sätta barnen främst. Sverige var ju en av initiativtagarna till FN:s barntoppmöte och ratificerade tidigt barnkonventionen, som är ett utomordentligt viktigt instrument för att tillvarata barnens rättigheter. Det kanske bästa sättet att tillgodose barnens bästa här i Sverige ligger i den väl utbyggda barnomsorgen och den generösa föräldraförsäkringen, som gör det möjligt för både fäder och mödrar att förena arbete med gott föräldraskap.

Eva Zetterberg tar särskilt upp frivilligorganisationernas roll i uppföljningen av toppmötesdeklarationen. Regeringen avser samla intresserade organisationer till möten för att diskutera just hur detta kan ske. Vi kommer också att fortsätta att stödja deltagande vid internationella aktiviteter för frivilligorganisationer från utvecklingsländerna. Jag vill också peka på en del av förslagen i kommissionen om globalt samarbete som, om de genomförs, kan stärka frivilligorganisationernas roll i det internationella arbetet. Jag tänker särskilt på kommissionens förslag om petitionsrätt för enskilda organisationer rörande förhållanden som kan leda till öppna konflikter, såsom grava kränkningar av mänskliga rättigheter och humanitära katastrofer.

Eva Zetterberg frågar också om regeringen efter toppmötet omvärderat uppfattningen att det svenska biståndet skall frysas fram till 1998. Som Eva Zetterberg är väl medveten om, har det statsfinansiella läget tvingat fram besparingar som drabbat alla delar av statens verksamhet,

också biståndet. Målet med besparingarna är att återställa en stark offentlig ekonomi i vårt land, vilket är avgörande för att vi på lång sikt skall kunna behålla ett högt svenskt bistånd.

Trots de besparingar som vi måste göra är Sverige ett av de fyra länder som har ett bistånd som ligger över det mål på 0,7 % av BNI som FN fastställt. Regeringen har också mycket klart angivit att den, så snart det statsfinansiella läget tillåter, åter skall uppnå enprocentsmålet.

Både Ragnhild Pohanka och Eva Zetterberg tar upp toppmötets åtagande om minskande av överdrivna militärutgifter samt strävan att reducera användningen av särskilt skadliga vapen, inte minst landminor. Regeringen har ambitionen att minska våra militärutgifter – som knappast kan kallas överdrivna – med 5 % fram till 1998. Ambitionen är att gå vidare med ytterligare en femprocentig reduktion till slutet av nästa försvarsbeslutsperiod. Detta förutsätter dock ett brett samförstånd i riksdagen samt att den nuvarande positiva säkerhetspolitiska utvecklingen inte bryts. Med detta menar jag att Sverige med god marginal lever upp till sina åtaganden i toppmötesdeklarationen.

Som bekant är den svenska regeringen kraftigt pådrivande i arbetet för ett internationellt totalförbud för antipersonella minor. Detta är ett mödosamt men oerhört viktigt arbete och jag tycker mig ha märkt ett ökat stöd för våra strävanden under senare tid. Det är min förhoppning att det otvetydiga uttalandet från kommissionen om globalt samarbete till förmån för ett förbud skall bidra till att föra frågan framåt. Som ett led i frågans fortsatta behandling i Sverige har regeringen i förra veckan givit försvarsmakten i uppdrag att utreda konsekvenserna av att avskaffa trampminorna med bibehållen försvarsförmåga.

Eva Zetterberg tar upp Heliga stolens ställning i FN. Heliga stolen har observatörsstatus i Förenta nationerna och deltar, i likhet med t.ex. Schweiz, regelmässigt i större internationella konferenser. Det faktum att den svenska regeringen inte alltid delar de åsikter som Heliga stolens representanter för fram vid dessa FN-konferenser innebär givetvis inte att vi på något sätt skulle vilja förändra den observatörsstatus som denna statsbildning tillerkänts. Åsikter som man inte tycker om bör man argumentera emot snarare än att försöka utesluta den som framhåver dem.

Avslutningsvis vill jag kommentera Sveriges agerande i FN i vår nya position som medlem av EU. Det är riktigt att ordförandelandet i EU ofta framträder som talesman på medlemsländernas vägnar. Jag ser dock inte detta i första hand som en begränsning för vårt FN-agerande utan snarare som en ny möjlighet. Vi har nu fått ett nytt viktigt forum där vi kan driva vår aktiva FN-politik. Vi har många likasinnade inom EU-kretsen och tillsammans med dessa kan vi skapa ännu större gehör för våra synpunkter än om vi uppträtt nationellt. Jag vill också erinra om att det nordiska samarbetet kvarstår som en viktig hörnsten också i vårt FN-arbete. Och givetvis innebär inte vårt EU-medlemskap något hinder för att i olika frågor bygga allianser med likasinnade länder i övriga delar av världen.

Fru talman! Jag vill först tacka statsministern för svaret på min interpellation.

Toppmötet i Köpenhamn kan värderas på mycket olika sätt. Jag kan förstå dem som är kritiska och anser att pengarna hellre borde användas till direkta insatser. Jag kan också förstå dem som är kritiska mot konferensen därför att den inte tillräckligt analyserade fattigdomens orsaker. Många är också besvikna över att slutdokumentet inte blev så långtgående vad gäller nedrustning, total skuldavskrivning eller andra insatser för de fattigaste länderna. Jag menar alltså att en viss skepsis är befogad.

Trots detta delar jag Ingvar Carlssons bedömning att FN:s sociala toppmöte i Köpenhamn var en viktig politisk manifestation. FN:s medlemsländer har därigenom visat sin tydliga vilja att minska fattigdomen i världen.

Ingela Thalén underströk också för Sveriges räkning att ländernas åtaganden i Köpenhamn inte innebar en slutpunkt utan en startpunkt för åtaganden och för förändringar. Det återstår att se.

Definitivt kan man bäva inför den uppgift som toppmötet tog på sig, att utrota fattigdomen. Vi vet att 1,4 miljarder människor lever under fattigdomsstrecket, dvs. de har mindre än en dollar om dagen. Mer än 1 miljard människor är analfabeter. Mer än 2 miljarder människor saknar rent vatten. 800 miljoner människor svälter och minst 13 miljoner barn per år, även detta år, beräknas dö på grund av svält, undernäring och sjukdom.

Vi vet också att 20 % av världens befolkning har makten över mer än 80 % av världens tillgångar och att övriga 80 % får dela på resten. Klyftan mellan rika och fattiga i världen ökar.

Som svensk var jag glad att ha tillfälle att höra Ingvar Carlsson i Köpenhamn och att Ingvar Carlsson just tog upp barnens situation i världen och nödvändigheten av att sätta barnen främst. Jag delar den uppfattningen till fullo.

Men om vi går till de praktiska konsekvenserna av det Ingvar Carlsson tog upp – jag funderar då framför allt på balansen mellan biståndet och militära utgifter – har jag svårt att se att Sverige uppfyller dessa krav i praktiken. Frysningen av biståndet är betydligt större än den minskning vi har på den militära sidan. Fortfarande satsar Sverige, som är ett neutralt land, tre gånger så mycket resurser på ett militärt försvar som på bistånd. Ingvar Carlsson nämner i svaret på min interpellation att det krävs ett brett samförstånd för att minska de militära utgifterna ytterligare. Jag undrar naturligtvis: Hur aktivt driver regeringen kampen för att totalt minska de militära utgifterna ytterligare?

Jag vill också fråga vad det innebär att återställa biståndet till enprocentsnivån när "statsfinanserna tillåter". Det är mycket vagt. Vi kan undra när vi får sådana finanser. Risken är att vi permanentar frysningen.

Jag hade hoppats att regeringen skulle ha lyssnat på värdlandet Danmark. Även där har man ekonomiska svårigheter, men man har inte

sänkt sitt bistånd. Danmarks utspel om att efterskänka skulder på över 1 miljard gjorde ett oerhört starkt intryck på alla deltagare.

Det var där som Sverige skulle haft möjlighet att komma in på minor. På konferensen togs just frågan om särskilt skadliga vapen upp. Vi vet att minor är ett av de värsta tänkbara exemplen på särskilt skadliga vapen. Jag är naturligtvis glad åt att regeringen med kraft driver frågan om ett internationellt förbud. Likaså att regeringen nu har beslutat att tillsätta en utredning inom försvaret om hur man skall kunna ta bort minor från det svenska försvaret.

Men jag undrar, fru talman, varför man måste gå en omväg över utredningar. Belgien har t.ex. redan infört ett totalförbud mot att använda minor i sitt försvar. Sverige som är så pådrivande internationellt borde för länge sedan ha gått före och rensat framför egen dörr. Jag undrar naturligtvis: När skall den här utredningen vara klar? Vilka direktiv har den? Varför kan vi inte redan nu göra ett mer trovärdigt intryck och fatta beslut om ett ensidigt förbud i Sverige?

Jag vill också påpeka hur barnen i högsta grad kommer in i biståndet. Det är ytterst barnen som drabbas när svenskt bistånd minskar. Ett mycket tydligt exempel är när en enskild organisation som Pingstmissionen vill driva ett särskilt projekt i Uganda för tusen föräldralösa barn, som har blivit föräldralösa genom aids, just på grund av Sveriges minskade bistånd inte kommer att göra detta. Hur kan man tolka detta annat än att barnen drabbas?

Det är naturligtvis bra att FN-mötet inte bara behandlade situationen i u-länder, utan även situationen i den rika världen. Vi får fortsätta att diskutera konsekvenserna av de sociala satsningarna på barn i Sverige. Jag menar att vi internationellt sett definitivt har en bra nivå och standard för våra svenska barn. Men det finns mycket mer att göra för att vi skall leva upp till barnkonventionen även i Sverige.

Anf. 14 RAGNHILD POHANKA (mp)

Fru talman! Jag vill tacka statsministern för svaret. Jag tillhör dem som tror att sådana här konferenser är viktiga, för vad skall vi göra om vi inte talar med varandra?

Men det verkliga arbetet startar egentligen när statschefer, delegater och observatörer återvänt hem. Det är ju då vi skall börja arbeta efter de riktlinjer som lades fram, bearbetades och undertecknades i Köpenhamn.

Det betonades starkt att efter mötet är det en nationell angelägenhet att ta itu med uppföljningen. Visst var hela dokumentet en kompromiss, men ändå med en hel del starka skrivningar, som bör initiera ett gigantiskt arbete med kampen mot fattigdomen och för social utveckling.

Även om Sverige kommit längre än många länder när det gäller kampen mot fattigdomen kan vi absolut inte slå oss till ro, särskilt som vi i dag ser större klyftor i samhället och också en större utslagning. En sådan här kamp är inte för alltid vunnun, utan måste ständigt föras.

Även vi börjar skära i utbildning och välfärd. För att peka på en detalj tar man bort barn tillägget vid SVUX och SVUXA, vuxenstudi-

estödet, något som gör att lågutbildade, mest kvinnor, inte ser någon möjlighet att studera.

Samtidigt har vi genom att skriva under agendan förbundet oss att speciellt understödja utbildning av kvinnor, och vi talar om ett livslångt lärande.

För jämlikheten mellan kvinnor och män är lika rätt och lika möjligheter till utbildning helt avgörande. Är statsministern beredd att låta Utbildningsdepartementet se över de här frågorna, som kan tyckas små men som är oerhört viktiga för dem som de gäller?

Statsministerns betoning av prioriteten av barnens situation är ett av de få tal som fick en spontan applåd i plenum i Köpenhamn. Desto viktigare och naturligare är det att vi tar tag i barnporrhärvan t.ex. och förbjuder innehav av barnporr i vårt land. Desto viktigare är det att vi ser till att barnkonventionen följs även när det gäller flyktingbarn. I många utvisningsärenden har svaret varit att barnkonventionen inte är inskriven i den svenska lagen och att man därför inte är tvungen att ta hänsyn till den saken i avvisningsbeslut.

När det gäller personella minor, landminor, spelar regeringen en dubbelroll genom att arbeta för ett internationellt förbud för dessa – det är bra – och samtidigt behålla dem i vårt eget försvar. Jag ser med tillfredsställelse att regeringen nu åtminstone vill utreda detta. Minorna driver ju kriget, efter krigets slut, mot barn och civila!

När det gäller de allra svagaste grupperna i vårt eget land – hemlösa och uteliggare – måste Sverige, för att leva upp till sitt åtagande, göra något radikalt. Även där finns det ju svaga och ännu svagare. På den nedre skalan finns en del av dem som skrivits ut från mentalsjukhusen och som ofta blivit drogberoende i någon form, kanske på grund av sina mediciner från den tid då de var på mentalsjukhus. När de skrevs ut blev de bara utskrivna utan att få något i stället. Även kvinnorna har en speciellt utsatt position. Sedan 60-talet anses det här vara fråga om ca 6 000 personer i Stockholm, varav 1 000 kvinnor. Detta faller naturligtvis utanför statistikens bevakning, men det är lätt att se att skaran har ökat.

Jag har motionerat om att staten bör gå in och stödja kommunerna här, t.ex. med byggande eller ombyggnad av härbärgen. De utslagna skall åtminstone ha en säng, även om de inte förmår vara nyktra, samt ha tillgång till personlig hygien och någon måltid.

När det gäller integrationen i Sverige för flyktingar och invandrare är vi i Miljöpartiet positiva till de planer som finns för särskilda insatser i invandratäta regioner. Det behövs även förebyggande insatser för att inte fler områden skall hamna i samma situation. Med Storstadsutredningen är också ett hopp och möjligheter förknippade.

Invandrare och deras barn har ofta ett dåligt språk. Man försöker lösa det genom mera svenska. Men så enkelt är det inte. Vi behöver satsa ordentligt på hemspråk för att dessa människor sedan samtidigt skall lära sig svenska. Dessa människor behöver sitt modersmål här och för att de skall kunna åka hem igen. Har de tappat sitt modersmål eller har ett svagt sådant, kan det nämligen bli avgörande för om de vill och kan åka hem igen.

Prot. 1994/95:84

3 april

*Svar på
interpellationer*

När det gäller EU och vår röst i världen anser jag att våra åsikter enbart går genom ännu ett filter och att det blir ytterligare svårigheter att kunna slå igenom. Det är som en enkelriktad gata med vändplats.

Statsministern har inte talat om skuldavskrivningen, som var en mycket stor och viktig fråga. Om vi i i-länderna i samarbete med Världsbanken och IMF inte minimerar och/eller avskriver skulderna till u-länderna kan dessa aldrig resa sig ur sin fattigdom. Räntorna överskrider det bistånd som vi ger dem.

20/20-regeln har Sverige sagt nej till. Det känns för mig ganska obegripligt. Har statsministern en större öppning för den möjligheten?

Ute på Holmen, där alternativkonferensen hade sina aktiviteter, gick protesterna mot Världsbanken som en röd tråd. 50 år är nog, löd parollen.

Anf. 15 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Jag noterar naturligtvis med tillfredsställelse att det i de grundläggande frågorna här ändå råder en bred enighet mellan representanterna för Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Jag vill kommentera några speciella frågor.

När det gäller relationen bistånd-militära utgifter, som Eva Zetterberg tog upp, tror jag nog att Sverige ändå har en bra relation. Jag skulle naturligtvis önska att världen såg ut så, att vi inte skulle behöva lägga ner någonting alls på försvaret. Men det är inte vår verklighet. Redan de nedskärningar som regeringen här har aviserat kommer att innebära t.ex. nedläggningar i vårt land, vilka gör att vi nog – skulle jag tro – kommer att få uppleva en hel del lokala protester, kanske från samtliga partier.

Både Eva Zetterberg och Ragnhild Pohanka tog upp Danmarks nedskrivning av skulder. Men den åtgärden har Sverige faktiskt vidtagit för länge sedan. Det redovisade jag också på konferensen i Danmark. Jag tycker att det är en bra åtgärd, och jag hoppas att fler länder följer efter.

Också frågan om landminor tog Eva Zetterberg och Ragnhild Pohanka upp. Ragnhild Pohanka sade att vi bedriver en dubbelroll – jag förmodar att avsikten var att säga dubbelspel, och kanske sade Ragnhild Pohanka också så. Det vill jag bestämt tillbakavisa, därför att man måste, t.o.m. väldigt ofta, driva en fråga internationellt och principiellt. Det kan inte vara fel att man därför kanske inte själv isolerat omedelbart kan ta det här beslutet. Om vi skulle avstå från det tror jag att världen på många sätt skulle bli sämre. Däremot är det naturligtvis viktigt att man själv tar frågan på allvar.

Jag som socialdemokratisk partiordförande respektive statsminister har gjort det på två sätt. Dels har vi drivit det i *Commission of Global Governments*. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi har fört fram det här som ett konkret förslag. Dels har vi, som bekant, också satt i gång ett utredningsarbete.

Som svar till Eva Zetterberg vill jag meddela att det skall vara klart så att det kan föras in i försvarsbeslutet redan våren 1996. Det är rimligt att detta görs i ett sådant sammanhang.

Jag har ytterligare två svar till Ragnhild Pohanka. Jag skulle väldigt gärna vilja återställa inte bara satsningen på vuxenutbildningsstödet utan också flera andra saker. Men verkligheten just nu är ju att vi beslutar om ytterligare nedskärningar för att få ned räntan och förstärka kronan. Jag kan således naturligtvis inte här i dag på något sätt utlova nya statsutgifter. Det är snarare motsatsen som är aktuell.

Ragnhild Pohanka förstår säkert att barnkonventionen är oerhört viktig för mig som en av initiativtagarna till barntoppmötet. Jag kan inte acceptera att man säger att en svensk lag i princip tar över barnkonventionen, utan då har vi skyldighet att ändra lagen så att den stämmer med barnkonventionen.

Anf. 16 EVA ZETTERBERG (v)

Fru talman! Relationen bistånd-försvaret tycker Ingvar Carlsson är rimlig. Jag delar inte den uppfattningen, eftersom vårt försvar tar mer än tre gånger så mycket av våra resurser som biståndet gör.

Jag vill kraftigt understryka att det finns länder som anser att de inte behöver ett militärt försvar över huvud taget. Costa Rica är ett sådant exempel. I det avseendet vet jag att Ingvar Carlsson har goda personliga relationer. Jag hoppas att Ingvar Carlsson i fortsättningen kan bli mera påverkad av det landets ledning. De anser säkert också att det kan finnas säkerhetspolitiska skäl men har av andra orsaker valt att avstå från militärt försvar.

Ja, Danmark tog upp frågan, och beslutade även, om avskrivning av skulder på över 1 miljard kronor till de fattigaste länderna. Jag är helt klar, Ingvar Carlsson, över att Sverige redan har gjort det. Jag tycker att det är utmärkt. Men jag menar att Sverige hade kunnat ha ett annat förslag och på ett annat sätt hade kunnat komma med ett erbjudande och visa att man på Köpenhamnskonferensen också var beredd att ta ett beslut som kostade något.

Jag avser då att ett förslag till beslut om att avstå från minor över huvud taget inom det svenska försvaret hade varit ett mycket lämpligt utspel i Köpenhamn. Nu kom inte det. I stället blev det den mera långsamma vägen. Men det är bra att detta kommer till det försvarspolitiska beslutet 1996. Jag anser dock att det ändå är att hålla på alldeles för lång tid med den frågan. Det finns, som sagt, länder som redan har kunnat fatta ett sådant här beslut.

Jag påstår inte att regeringen bedriver ett dubbelspel. Däremot påstår jag att Sveriges hållning internationellt skulle bli bra mycket trovärdigare om vi hade tagit ett beslut om att i Sverige avstå från landminor.

Fru talman! Jag vill också något beröra en fråga som har klara implikationer för Sveriges socialpolitik, nämligen flyktingfrågan. Det passar bra, eftersom också Leif Blomberg är närvarande här. I slutdokumentet gjordes flera skrivningar om åtaganden för flyktingar. Bl.a. skrevs in att de skall kunna återvända på säkra och värdiga villkor och att ingen skall behöva återvända till länder där deras liv eller frihet hotas. Jag tycker att det är ett mycket förpliktigande åtagande i FN:s dokument.

Jag vill också peka på att flyktingbarn i Sverige är en grupp som faktiskt far illa, trots den svenska välfärden i allmänhet. Vi har ännu inte den ordningen att flyktingbarnens skäl utreds som om dessa barn är egna personer, utan de ses fortfarande som bihang till vuxna. Likaså tas barn i förvar, och enligt utlänningslagen anses flyktingbarn fortfarande inte som barn ända upp till 18 års ålder, trots att den frågan länge har utretts.

Anf. 17 RAGNHILD POHANKA (mp)

Fru talman! Jag tog inte upp Danmarks skuldfrågor, men jag står bakom Eva Zetterbergs yttrande att man i Sverige skulle ha kunnat göra ett motsvarande uttalande. Det hade varit fint.

Varje kamp mot farliga vapen välkomnas av Miljöpartiet. Vi tycker även att internationella åtaganden eller krav från Sveriges sida är bra, men vi tycker att det är en viss dubbelmoral när man inte med kraft försöker ta bort dessa vapen från svensk sida. Dessutom har vi sålt krut som vi redan vid försäljningstillfället visste gick till landminor, och även det är tveksamt. Kanske kände inte alla till förhållandet, men det var ganska bekant. Varje steg mot nedskärningar inom försvaret välkomnas från min sida.

Vad gäller barnkonventionen menar jag att denna kan transformeras och tas in i lagen. Alternativt kan konventionen föras in som den är. Vilket sätt regeringen väljer spelar mindre roll.

Jag tycker att åtagandet vad gäller flyktingbarn är viktigt. Vi har ett aktuellt fall i form av de bosnienkroater som riskerar att sändas åter till krig. Av de 5 000 bosnienkroaterna är 2 000 barn. Jag tycker verkligen att vi därvidlag borde ändra vår inställning.

20/20-regeln innebär att bidragsgivarlandet ger 20 % av biståndet till social utveckling, om mottagarlandet förbinder sig att skänka lika mycket. Jag kan tänka mig att man känner en viss tveksamhet inför den formen, men jag tror ändå att man även från Sveriges sida för de länder som man kan göra bindande avtal med och för vilka man vet att det fungerar bra skulle kunna införa detta på prov.

Anf. 18 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Jag kan fatta mig mycket kort. Jag vill notera att vi gör mycket kraftiga nedskärningar av det svenska försvaret. Situationen i vår omvärld är tyvärr sådan att vi har ett behov av ett försvar. Vi måste alltså innan vi går vidare se hur prioriteringarna på detta område skall göras.

Sveriges allvarliga kris är allmänt bekant, och alla talar i dag om den. Andra länder lyfts fram som föredömen. Jag vill bara konstatera att vi trots krisen mer än de flesta ställer upp för flyktingar. Vi är bland de fyra, fem främsta biståndsgivarna i världen trots att Sverige beskrivs som ett land som har en urusel ekonomi. Jag tycker därför att vi inte alldeles behöver klä oss i säck och aska på de här punkterna.

Det är vidare riktigt, som Ragnhild Pohanka säger, att barn till bosnienkroaterna nu har det mycket svårt. De är tyvärr inte de enda. Vi kan se att det finns väldigt många barn i Bosnien som icke lever under

rimliga förhållanden. Vi måste i världssamfundet i dag konstatera att barnen i dessa länder i dag inte behandlas på det sätt som är förutsatt i barnkonventionen. Det gäller alltså tyvärr inte bara för barn till bosnienkroaterna utan i hela Bosnien. Även i stora delar av det tidigare Jugoslavien i övrigt är det tyvärr på samma sätt.

Prot. 1994/95:84
3 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 19 EVA ZETTERBERG (v)

Fru talman! I frågan om försvaret är vi uppenbart mycket oense. Vi i Vänsterpartiet menar att vi kan skriva ned försvaret oerhört mycket mer än vad vi har gjort. Personligen anser jag inte att vi över huvud taget behöver något militärt försvar. Men självklart inser även jag att det behövs en omställningstid för att trygga jobben på de platser där människor i dag är anställda inom försvarsmakten. Omställningen kan inte ske från en dag till en annan, men den kan göras.

Jag vill också instämma i det som Ragnhild Pohanka sade om barnkonventionen, som jag menar att Sverige har brutit mot i ett flertal fall, framför allt på flyktingområdet. Ingvar Carlsson tog upp fallet med bosnienkroaterna och deras barn som återsänds till en icke människovärdig tillvaro. Det finns förvisso mänskliga katastrofer på många andra håll i världen, men det som skiljer dessa personers situation från de andras är att de finns Sverige och att vi hade kunnat göra något för att trygga deras tillvaro.

Jag vill också, fru talman, ta upp frågan om biståndet. Jag är helt klar över att Sverige ligger förhållandevis högt och hör till de länder som ger över 0,7 % av BNI, men det handlar om vilken signal vi ger till omvärlden, och det har från samtliga håll uppfattats som oerhört negativt att Sverige, som alltid har legat i topp, nu går tillbaka på biståndsområdet.

Jag skulle också vilja bemöta vad som sades om EU-medlemskapet. Ingvar Carlsson tar i sitt svar upp hur mycket bättre möjligheter Sverige nu har att påverka. Jag kunde med egna ögon konstatera att förhandlingarna i dag går till på ett annat sätt än tidigare, när Sverige var utanför EU. Våra i mina ögon mycket skickliga förhandlare hade på Köpenhamnskonferensen inte möjlighet att yttra sig annat än i EU-kretsen. Det var EU som var vår talesman gentemot övriga länder. Jag beklagar det, eftersom jag anser att Sveriges förhandlare hade haft väldigt mycket mer att tillföra, om de hade haft möjlighet att tala.

Jag vill också, fru talman, kommentera frågan om Heliga stolen. Det är inte så, Ingvar Carlsson, att jag anser det vara en generell metod att utesluta dem som har andra åsikter i en fråga än jag själv. Också jag tror att det är mycket bättre att argumentera mot. Vad jag tog upp var det speciella förhållandet att ett trossamfund har en mycket speciell status. Mig veterligt har inte överrabbin i Jerusalem, imamen eller Lutherska världsförbundet eller något annat trossamfund möjlighet att påverka och delta på samma sätt som Heliga stolen. Jag tycker att Sverige borde reagera på denna punkt.

Anf. 20 RAGNHILD POHANKA (mp)

Fru talman! Som Eva Zetterberg sade är de som har sökt asyl i vårt land vår angelägenhet. Jag anser kanske att vi skall prioritera biståndet till barn som har det svårt i världen i övrigt, men det är en annan sak.

Jag vill här anföra ett litet citat. Inge Kaul på FN:s utvecklingsprogram anser att den värsta fattigdomen kan utrotas. Allt som saknas är politisk vilja. Hon fortsätter på följande sätt:

"Den värsta formen av fattigdom kan vi utrota genom att plocka fram de 40 miljarder dollar som behövs. Pengarna finns och det är faktiskt ingen teknisk hemlighet hur man skapar grundläggande utbildning, inrättar mödravård eller renar vatten. Allt som saknas är den politiska viljan, och därför är det oförlåtligt, därför är det den värsta formen av fattigdom. - - -

Vi har utrotat slaveriet och kolonialismen, vi har utrotat apartheid - nu utrotar vi fattigdom."

Apartheid är väl inte utrotad i alla lägen, men hon tänker här på Sydafrika.

Jag menar att vi har en liten bit av den här värsta fattigdomen också i Sverige, och det är kanske den som vi först måste koncentrera oss på. Jag nämnde i mitt huvudanförande utslagna, uteliggare och en del av de flyktingar som finns i Sverige, asylsökande och sådana som har problem med sina barn. Enligt min uppfattning är det där som vi skall satsa mest för att komma till rätta med våra problem.

Anf. 21 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Med anledning av det sista som Ragnhild Pohanka sade vill jag framhålla att jag delar uppfattningen att det är dystert med de utslagna som vi har, framför allt i storstäderna. Det är bakgrunden till att regeringen har tillsatt den s.k. Storstadsutredningen med Karl-Petter Thorwaldsson som ordförande.

Till Eva Zetterberg vill jag säga att det faktum att vi är EU-medlemmar inte innebär att vi har munkavle på något sätt. EU godkände inte mitt tal på toppmötet. Jag kunde alltså driva frågor utifrån t.ex. det jag har övertygats om i mitt samarbete inom FN-kommissionen.

Dessutom ligger det ett stort värde i att vi genom medlemskapet inte bara driver vissa saker själva utan även kan övertyga övriga EU-länder och därmed få mycket större kraft bakom våra krav.

Heliga stolen är en statsbildning. Det är det som skiljer ut den från de religiösa samfund eller organisationer som Eva Zetterberg i övrigt nämnde.

Jag vill gärna avsluta denna debatt med någonting som trots allt är hoppfullt. Det är barnkonventionen. Unicef visade nyligen att barnkonventionen har betytt förvånansvärt mycket positivt på några få år. Det visar att toppmöten, som ofta kritiseras och nedvärderas, har en väldigt viktig funktion att fylla.

Det sociala toppmötet har mycket vidare ambitioner. Det är kanske inte lika lätt vare sig för regeringar eller frivilliga organisationer att följa upp det. Men jag tycker att det var väl använda pengar och väl använd tid. Jag hoppas att det trots en del nyanser i uppfattningarna blir

många som hjälps åt att se till att världen socialt sett blir bättre att leva i efter Köpenhamnsmötet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1994/95:84
3 april

*Svar på
interpellationer*

7 § Svar på interpellation 1994/95:84 om fiskekriget mellan Kanada och vissa EU-länder

Anf. 22 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Birger Schlaug har ställt två frågor till mig som rör fiskekriget mellan Kanada och vissa EU-länder. Han frågar hur jag avser att verka för att EU-länderna inte skall bedriva rovfiske och överfiska internationellt fastställda fiskekvoter. Vidare frågar han om jag avser att verka för ett kontrollsystem med neutrala kontrollanter.

Vår politik grundas på att havets resurser används på ett sådant sätt att de bevaras. Denna uppfattning har vi framfört i otaliga internationella sammanhang, t.ex. i Fiskerikommissionen för Östersjön, inom EU, inom FAO och på den stora FN-konferensen om miljö och utveckling som hölls i Rio de Janeiro 1992. Vi har även med skärpa framhållit denna princip vid den pågående FN-konferensen om gränsöverskridande fiskebestånd.

Vi förkastar givetvis allt illegalt fiske, överskridande av fiskekvoter och användande av förbjudna redskap såväl i våra egna vatten som överallt annars. Om det skulle fastslås att illegalt fiske bedrivs i de nu aktuella vattnen kommer vi naturligtvis att reagera mot detta.

Fisket inom Nordvästatlanten regleras av en fiskerikommission inom vilka länderna kommer överens om kvoter och andra fiskeregler. Länder som inte är medlemmar av kommissionen är inte bundna av dessa bestämmelser. Det har funnits fartyg som seglat under bekvämlighetsflagg för att undvika kommissionens bestämmelser. Detta har bidragit till en överexploatering av resurserna. För det nu aktuella fisket efter liten hälleflundra har dessutom tidigare ingen reglering i form av kvoter skett alls.

Kustländerna i Nordvästatlanten har även haft svårt att förvalta sina fiskbestånd innanför gränsen på 200 nautiska mil på ett hållbart sätt. Överfiskning inom den egna zonen har medfört stora ekonomiska problem och sociala svårigheter för fiskarbefolkningen i Kanada. Man har tvingats till drastiska åtgärder på grund av att betstånden gått ned. Det är därför naturligt att Kanada önskar en skärpning också utanför 200 nautiska mil.

Vid den pågående FN-konferensen om gränsöverskridande fiskbestånd hävdar vi att överensstämmelse måste råda mellan åtgärder såväl utanför som innanför gränsen för 200 nautiska mil.

Det är dock i sammanhanget viktigt att påpeka att 90–95 % av fisket sker inom zonerna och att ett stort ansvar därmed ligger på kustländerna.

Medan överfiskning är den ena sidan av problemet är den rättsliga frågan en annan. Kanada har uppbringat ett fartyg på internationellt

vatten och gripit kaptenen. Enligt folkrätten gäller att en kuststat inte kan utöva fiskejurisdiktion utanför 200 nautiska mil.

Vårt svenska samhälle bygger på rättsstatstänkandet. Internationellt söker vi sedan länge konsekvent och kraftfullt att stärka folkrättens roll. Ett hållbart fiske på världshaven kan aldrig byggas på rättslösheten och den självpåtagna rättens grund. Det kanadensiska agerandet den senaste tiden är därför oacceptabelt. Det är ett rättsövergrepp.

Om det inte kraftfullt bemöts försvagas folkrätten. Det är därför helt oacceptabelt att godta det kanadensiska agerandet. Vi anser att den enda utvägen ur denna situation är att parterna förhandlar med varandra och att kontakter på olika politiska nivåer tas mellan EU och Kanada.

Åtgärder för att effektivt motverka ansvarslost fiske måste byggas på folkrättens grund. Vi måste kraftfullt verka för att den förstärks i dessa frågor. Det är också så vi handlar. Sedan två år tillbaka tar Sverige aktiv del i de förhandlingar som äger rum inom ramen för FN:s konferens om gränsöverskridande fiskbestånd.

På FN-konferensen arbetar Sverige tillsammans med många andra länder för en utvidgning av folkrätten som innebär att alla som fiskar på internationellt vatten utanför gränsen vid 200 nautiska mil måste vara anslutna till ett regionalt avtal. Inom ramen för sådana avtal skall staterna upprätta regler för ingripande mot fartyg.

Att införa ett kontrollsystem med neutrala kontrollanter är ett sätt att säkra att fisket bedrivs på ett tillåtet sätt. Emellertid måste det vara en uppgift för den regionala organisationen, i detta fallet NAFO, att besluta om och hur kontroll skall ske.

Anf. 23 BIRGER SCHLAUG (mp)

Fru talman! Jordbruksministern! Ni som är i kammaren och ni som är på läktaren! Det här handlar egentligen inte om fiske i första hand, utan det handlar om rovjakt på sinande naturresurser. Det är alltså en betydligt större fråga än vanligt tjuvfiske i någon norrländsk insjö.

Jag tackar för svaret. Det var två saker som jag blev litet orolig för. Det ena var den ganska häftiga salva som jordbruksministern riktade mot Kanada. Jag tyckte inte heller att det var riktigt klart var regeringen menar.

Skall Sverige acceptera att EU skaffar sig egna kvoter – ja eller nej? Tänker Sverige använda veto om EU gör det även i fortsättningen? Har vi vetorätt? Tvingas vi följa EU:s fiskepolitik om EU gör detta?

Ställer Sverige upp på kontrollsystem med neutrala kontrollanter eller liknande? Vad gör Sverige om EU inte vill ha det på det sättet?

Låt mig först och främst slå fast följande: EU har bedrivit rovfiske. Kanada har reagerat. Kanada har reagerat för att få världen att reagera, för att få Sverige att reagera, för att få jordbruksministern att reagera och för att få mig att reagera. Jag tycker att man har lyckats bra. Därför är jag förbaskat tacksam för att Kanada faktiskt har gjort någonting. Jag är mycket tacksam! Ibland måste man ta till det som kallas för olagliga medel.

Kampen handlar egentligen om sinande naturresurser. Det handlar om kortsiktighet kontra långsiktighet och om folkrätt eller folkvett –

folkrätten att rovfiska eller folkvettet att ta hänsyn till ekologiska realiteter.

Jag tycker att vi måste uttrycka en stark förståelse för Kanadas agerande. Hur betar sig EU? Hur har EU betett sig? Redan 1986 satte man sig över de kvoter som NAFO, dvs. den nordvästatlantiska fiskeorganisationen, satte upp. Då gällde det torsk. 1986 tilldelades nämligen EU 25 000 ton. Då skaffade man sig en egen kvot på 102 000. Man struntade i de internationella fonderna och plockade upp 172 000 ton – fem gånger mer än man fick. Det är som om jag skulle köra 250 kilometer i timmen genom en stad där det är 50 kilometer i timmen. Då tycker jag att människor har rätt att reagera. Det är precis så EU har agerat i fiskekriget.

1987 tilldelades man 23 000 ton. Man tyckte att det var för litet och satsade egenmäktigt på en kvot på 110 000 ton, och så plockade man upp 150 000 – sex gånger mer än man fick.

1988 tilldelades man en kvot på 19 000 ton och plockade upp 85 000 ton.

1989 fick EU en kvot på 13 000 ton och plockade upp 93 000 ton. Det är sju gånger mer än man fick. Det är ungefär som om jag skulle köra i 350 kilometer i timmen genom en stad där det är 50 kilometer i timmen som hastighetsgräns.

Jordbruksministern och svenska regeringen säger att ingen får ingripa. Det är klart att Kanada ingrep! Det tycker jag är alldeles självklart.

Nu handlar det alltså om liten hälleflundra. Fisket av just den här fisken startade 1990 eller 1991 i det här området. År 1994 slog NAFO:s vetenskapliga råd fast följande: Det nuvarande fisket exploaterar bestånden klart över långsiktigt hållbara nivåer. De rådande uttagen måste reduceras.

På detta har EU svarat genom att rovfiska. Då tycker jag att det är fullt rimligt att Kanada reagerar precis som de gjorde. De har inte använt våld, de har inte skjutit ner något fartyg utan de har tagit in det till hamn och satt den ansvarige i förvar ett tag. Jag tycker att det är ett alldeles utmärkt sätt att reagera. Annars hade vi inte haft den här internationella debatten. Annars hade ingenting hänt. Då hade det gått på samma sätt med den lilla hälleflundran som det gick med torsken. Jag tycker nog att den svenska regeringen borde uttrycka en viss tacksamhet mot att Kanada ändå har reagerat.

Vad händer nu om EU inte gillar NAFO:s kvoter i fortsättningen utan upprättar egna kvoter? Vad gör Sverige? Har vi vetorätt eller måste vi stå bakom EU:s fiskepolitik? Det handlar ju om mer än fiske. Det handlar helt enkelt om principerna för ändliga naturresurser.

Anf. 24 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Birger Schlaug tyckte att det var en häftig salva mot Kanada. Jag ber Birger Schlaug titta på hur svaret är disponerat. Hela första sidan och halva s. 2 handlar om hur vi ser på illegalt fiske, över-skridande av fiskekvoter, användning av förbjudna redskap osv. En bit ner på s. 2 kommer det som handlar om problemet med fiskekriget

Prot. 1994/95:84
3 april

Svar på
interpellationer

mellan Kanada och EU. Jag förstår att Birger Schlaug analyserar ett svar, och detta borde ge en viss vink om hur jag bedömer frågan.

Det viktiga är naturligtvis precis det som Birger Schlaug själv tar upp, nämligen att vi fördömer överfiske, illegalt fiske, fiske med felaktiga metoder osv. Det gör vi, och vi skall driva dessa frågor i EU, på FN-konferensen och även i vårt eget land. Det behövs även här.

Men i den legala konflikten – det har vi pratat om många gånger förut – kan en svensk regering, ett statsråd eller en jordbruksminister inte säga annat än att Kanada har handlat fel. De har brutit mot lagen. Birger Schlaug applåderar det och tycker att det var mycket bra. Han säger att det inte var några kulor och krut och inget våld inblandat.

Men Kanada hade ju en viss tur att det inte hände något. När man i den sista incidenten kapade av ett fiskeredskap gjordes det i mörker och dimma. Det hade kunnat sluta på ett annat vis än vad som skedde. Där hade nog Kanada en stor tur.

Hur kommer nu EU att bete sig om man i en kommande förhandling inte får som man vill vid fördelningen av kvoterna? Det är just den frågan som den pågående FN-konferensen handlar om. Jag tycker att det är oacceptabelt att ha en ordning där man först kommer överens om en total storlek på kvoten och sedan inte den ena parten respekterar sin kvot. Jag anser att man inte kan ha det så.

Den pågående FN-konferensen skall leda till en procedur för hur man skall lösa konflikter när man inte är överens. Det är ohållbart att den ena parten i det läget säger att de struntar i detta och tar så stor kvot de vill. Där är vi nog fullständigt överens.

Tvingas vi följa EU:s regler om de fattar beslut som vi inte gillar? Ja, det är klart att vi gör det. Vi har en gemensam fiskepolitik. Det är en följd av medlemskapet eftersom detta är en integration.

Jag har nog upplevt att Birger Schlaug tidigare har varit litet mer hovsam i tonen och inte så frenetiskt applåderat Kanada i den legala frågan. Jag tycker att man som riksdagsledamot skall vara något mer försiktig innan man uttalar sig så som Birger Schlaug nyss gjorde.

Anf. 25 BIRGER SCHLAUG (mp)

Fru talman! Ni på läktaren! Jordbruksministern! Jag tycker nog fortfarande att Kanada har gjort det enda de kunde göra. De har år efter år försökt att prata och prata, men rovfisket fortsätter. Förut var det torsken som försvann. Man struntade fullständigt i internationella kvoter. Man satte upp egna kvoter och struntade t.o.m. i dem och fortsatte. Därför menar jag att Kanada agerade i nödvärn.

Åtgärder måste bygga på folkrättens grund. Det är sant. Men problemet är att det inte hjälper ibland. Man har ju försökt, och det hjälpte inte.

Det är samma sak om mitt barn blir sjukt och jag kör 90 km/tim i stället för 70 km/tim genom Baggetorps samhälle mellan Vingåker och Katrineholm när jag skall till Kullbergsska sjukhuset. Jag kanske bryter mot lagen, men det är kanske nödvändigt.

Men EU, Spanien och Portugal har brutit mot detta alldeles för mycket. När nu Kanada bryter mot lagen tycker jag att vi skall ha en viss förståelse för det.

Om jag förstår saken rätt är det så att om Sverige inom EU försöker få till en bättre fiskepolitik – vilket jag är övertygad om att jordbruksministern tänker agera för – men inte får gehör för den tvingas vi alltså följa EU:s fiskepolitik även om den innebär fortsatt rovfiske och nonchalans mot jordens ändliga naturresurser. Det är naturligtvis ett viktigt budskap. Det är också ett viktigt konstaterande. Men det är mycket tragiskt.

I nästa inlägg skulle jag vilja höra litet mer om hur Sverige ser på kontrollsystem och hur de skall utformas. Kan detta med neutrala kontrollanter vara något att driva? Hur ser EU på det?

Anf. 26 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Jag vill återigen poängtera det jag sade i mitt första inlägg, och det är viktigt att komma ihåg. På Birger Schlaug låter det som om det är EU, Spanien och Portugal som har varit de stora bovarna i det här området om man vidgar det något. Men vi måste komma ihåg att 90–95 % av bestånden finns inom gränsen på 200 nautiska mil. Där fiskar Kanada. Där har man under årens lopp överfiskat så mycket att 40 000 kanadensiska fiskare nu är arbetslösa. Merparten av fisken finns alltså inom Kanadas egen gräns. 5–10 % finns utanför. Det är inget försvar, men det är en viss förklaring.

Sverige driver frågan om kontrollen i FN. Det kommer jag att säga i Luxemburg. Jag har ju bett att få upp frågan på mötet på torsdag i Luxemburg. Den här gången var det bra att Sverige var med i EU, annars hade den nog inte kommit upp på det mötet. Det har nämligen inte diskuterats hittills på något fiskeministermöte, vilket jag inom parentes tycker är mycket märkligt. Man sitter i FN och förhandlar och EU är en part och de andra länderna är andra parter, men inom EU har man inte pratat om frågan på en hög politisk nivå. Det kommer att ske nu på torsdag.

Där kommer jag bl.a. att ta upp kontrollfrågan. Vi tycker nämligen att man skall lägga över mycket makt på de regionala fiskeorganisationerna, i det här fallet NAFO. De skall komma med förslag till kvotfördelning och även komma med förslag till sanktioner om något land bryter mot det som man har kommit överens om. De skall även komma med förslag till hur det hela skall kontrolleras. Jag tycker att det finns en viss poäng i det som Birger Schlaug säger, nämligen att ha neutrala kontrollanter. Jag tycker att det är ett bra förslag.

Anf. 27 BIRGER SCHLAUG (mp)

Fru talman! Jag skall fatta mig mycket kort den här gången. Det är alldeles utmärkt att jordbruksministern tar upp dessa frågor. Jag kan också konstatera att det inte hade skett om inte detta hade hänt, dvs. att Kanada tog saken i egna händer. Där kan man se att det faktiskt kan ramlas ut något riktigt bra även ur sådant. Jag hoppas att jordbruksministern lyckas omvända många länder inom EU i den här frågan. Jag

Prot. 1994/95:84
3 april

Svar på
interpellationer

tror att det kan bli ganska svårt. Men eftersom jordbruksministern i grunden har en sunt kritisk hållning till EU tror jag att förutsättningarna är större för just jordbruksministern än för andra ministrar.

Anf. 28 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Jag trodde att Birger Schlaug skulle säga någonting annat, att detta inte hade hänt om vi inte hade varit med i EU. Men han sade inte så. Det är också ett konstaterande där vi båda har samma uppfattning, att vi inte borde vara med. Men det är en annan sak. Det är historia nu.

Jag vill slutligen säga att jag i dessa sammanhang märker att det finns fler länder än Sverige som har den här uppfattningen och insikten om resurserna och resursernas ändlighet. Därför tror jag att vi inte skall behöva kämpa ensamma när frågan kommer upp på ministerrådet, utan det kommer att vara fler länder som stödjer oss där.

Det beror inte minst på den diskussion och debatt som har varit. Där har Birger Schlaug en poäng som jag kan hålla med om. Det är agerandet från Kanadas sida som har skapat debatten i t.ex. Sverige. Jag har också talat med företrädare för Kanadas regering som säger att det var syftet med det hela. Så långt har de nått sitt syfte.

Vi får nu göra det bästa möjliga av hur det är, nämligen att ta diskussionen och driva våra åsikter i frågan, och det tänker jag göra.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 1994/95:60 om vetorätt vid offentlig upphandling

Anf. 29 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Fru talman! Christel Anderberg har frågat arbetsmarknadsminister Anders Sundström om vilka åtgärder han avser att vidta vad avser vetoreglerna i medbestämmandelagen så att Sverige uppfyller EU-direktivet om offentlig tjänsteupphandling. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

En vetoförklaring som avges vid offentlig upphandling måste grundas sig på omständigheter som sägs i lagen om offentlig upphandling för att den över huvud taget skall ha någon rättsverkan. Det framgår av 40 § medbestämmandelagen. Med andra ord, om vetoförklaringen grundar sig på andra omständigheter än de som anges i 1 kap. 17 § eller 6 kap. 9–11 §§ lagen om offentlig upphandling är arbetsgivaren inte skyldig att följa vetot. Så till vida är kraven alltså strängare vid offentlig upphandling än när det gäller vetoförklaringar i andra situationer, där arbetsgivaren är skyldig att följa ett veto så länge inte den fackliga organisationen saknar fog för sin ståndpunkt. I fråga om vetoförklaringar vid offentlig upphandling saknar det däremot betydelse om den fackliga organisationen saknat fog för sin ståndpunkt. Om vetoförklaringen strider mot upphandlingslagen är arbetsgivaren inte skyldig att följa den. Sådan är principen i lagen. Sedan är det en annan sak om den

fackliga organisationen blir skadeståndsskyldig för att den felaktigt gjort en vetoförklaring. Det är vid bedömningen av den saken som det – enligt 57 § i medbestämmandelagen – har betydelse om det har saknats fog för vetoförklaringen.

Det är inte riktigt att påstå att en facklig organisation tämligen riskfritt kan lägga in veton som står i strid mot upphandlingslagen. Om så ändå sker är, som jag nyss har sagt, arbetsgivaren inte skyldig att följa ett sådant veto.

Svaret är alltså att det inte behöver vidtas några ytterligare åtgärder för att Sverige skall uppfylla EG-direktivet om offentlig tjänsteupphandling. Sverige uppfyller direktivet redan i dag.

Anf. 30 CHRISTEL ANDERBERG (m)

Fru talman! Jag får tacka statsrådet Blomberg för svaret. Trots att han har haft nästan två månader på sig att fundera på det var det tyvärr inte särskilt klargörande. Jag förstår vad som är statsrådets ståndpunkt, men jag förstår inte varpå denna grundas.

En fri och öppen konkurrens är en av grundbultarna i EU-samarbetet. Medlemsländerna har förbundit sig att inte införa lagar eller andra regler som kan leda till att handelspartner får olika villkor vid likvärdiga transaktioner.

Arbetsmarknadsutskottet skriver också i sitt stora "återställarbetänkande", AU4, att utskottet anser att en allmän utgångspunkt bör vara att det inte skall råda någon tvekan om att Sverige uppfyller sina åtaganden med anledning av EU-medlemskapet. Kan statsrådet Blomberg instämma i att detta är ett bra förhållningssätt inför det fortsatta samarbetet?

När det gäller den fackliga vetorätten råder emellertid tvekan om Sverige uppfyller sina förpliktelser, en stor tvekan. I "återställarpropositionen", nr 76, avhandlas frågan det fackliga vetot på nio futtiga små rader. Någon remissbehandling av förslaget hade inte gjorts, och lagrådet hördes inte av regeringen. Arbetsmarknadsutskottet inhämtade dock lagrådets yttrande.

Jag frågar statsrådet: Varför notifierade inte regeringen EU-kommissionen, som den t.ex. gjorde med förslaget om det riktade anställningsstödet, RAS? Senast när Lagrådets yttrande förelåg var det helt uppenbart att förslaget om återinförande om fackligt veto vid entreprenader var oförenligt med vissa regler i upphandlingslagen.

I stället yxade utskottet till ett tredje alternativ utöver de två möjliga som Lagrådet hade anvisat. Pliktskyldigast lade man i 39 § medbestämmandelagen in att vetoförklaring bara får grunda sig på omständigheter som anges i 1 kap. 17 § och 6 kap. 9–11 §§ upphandlingslagen. Men sedan tog man loven av detta genom att lägga grunden för en helt ny tolkning av begreppet "saknat fog". Jag frågar statsrådet: Vad var syftet med denna förändring, som är både betydelsefull och långtgående?

Det sägs att en vetoförklaring som är felaktig därför att den går utöver upphandlingslagen inte är direkt jämförbar med andra felaktiga vetoförklaringar. Det kan därför i någon mån bli fråga om andra slag av

Prot. 1994/95:84
3 april

*Svar på
interpellationer*

överbägganden vid prövningen av om den fackliga organisationen skall anses ha saknat fog för sin vetoförklaring.

Enligt utskottets mening måste den fackliga organisationen medges viss felfmarginaler utan att drabbas av skadeståndsansvar. Men statsrådet, den fackliga organisationen hade redan tidigare enligt arbetsdomstolens praxis ett betydande spelrum för sitt agerande utan att behöva riskera skadeståndsskyldighet.

Jag undrar nu vad som menas med att detta fall är "inte direkt jämförbar" med andra fall där det saknas fog. Varför skall det just i dessa fall bli andra slag av överbägganden? Statsrådet glider över den frågan i sitt svar. Det är just detta som är pudelns kärna.

Statsrådet sade: "Sedan är det en annan sak om den fackliga organisationen blir skadeståndsskyldig för att den felaktigt gjort en vetoförklaring." Om statsrådet Blomberg skall anses ha nöjaktigt besvarat interpellationen bör den frågan utredas litet närmare. Vad avser statsrådet med att det är en "annan sak" om den fackliga organisationen skall ådra sig skadeståndsansvar?

Man kanske rent formellt kan säga att Sverige nu uppfyller EU-direktivet. Men i realiteten är detta urholkat genom att sanktionerna vid oriktiga vetoförklaringar har tagits bort. Det är alltså tämligen riskfritt att lägga in veton som står i strid mot upphandlingslagen utan att ådra sig någon skadeståndsskyldighet. På det sättet kan den fackliga organisationen åstadkomma att offentliga upphandlingar som utifrån andra utgångspunkter vore utomordentligt värdefulla aldrig kommer till stånd.

Anf. 31 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Fru talman! För det första vill jag gärna säga, Christel Anderberg, att det inte råder något tvivel om huruvida vi uppfyller våra åtaganden gentemot EU eller inte, i varje fall inte i den här frågan. Så mycket är klart. Det finns ingenting när det gäller vetoreglerna som går stick i stäv med de regler som EU har utfärdat och som vi har att följa i de här sammanhangen.

För det andra innebar "återställarpropositionen" att vi återställde merparten av det som förändrades under den borgerliga regeringsperioden. Det var alltså redan kända lagtexter, och vi gjorde inga korrigeringar i dem utan återförde dem såsom de varit. Vi ansåg inte heller att det fanns något skäl att särskilt underställa dem en prövning i exempelvis Lagrådet. Det fanns inte heller någonting i det här som gjorde att vi då skulle komma i konflikt med EU-reglerna. Vetoreglerna, såsom de är beskrivna i vår lagstiftning, står inte heller i strid med EU-reglerna. Man kan nämligen inte lämna ett veto som står i strid med upphandlingslagen, och upphandlingslagen står ju i överensstämmelse med de regler som vi har att följa i EU-sammanhang.

När det sedan gäller de fackliga skadestånden, är det så att arbetsgivaren, som jag redan har sagt, inte har någon skyldighet att följa ett av en fackförening givet veto, i den mån det strider mot regelverket i upphandlingslagen. Det är alltså en väldigt viktig fördel för arbetsgivaren i det här sammanhanget att han kan hävda att det är så och att han inte

kommer att följa vetot. Sedan kan en fackförening naturligtvis, om det totalt saknas fog för vetoförklaringen och om arbetsgivaren vill hävda den uppfattningen, ändå komma att hamna i en situation där man får lämna ett skadeståndsansvar och på det sättet också gå till rättslig prövning, som en yttersta konsekvens.

Det viktiga och det väsentliga i det här är alltså att våra regler inte står i strid med upphandlingsförordningen och därmed inte heller med de regler som EU har satt upp för den här verksamhetens bedrivande.

Anf. 32 CHRISTEL ANDERBERG (m)

Fru talman! Visserligen är de fackliga vetoreglerna gamla och beprövade i vårt land, men det kom två nyheter under den borgerliga mandatperioden, nämligen EG-direktivet och lagen om offentlig upphandling. För arbetsgivaren inträder visserligen inte förbud mot att vidta åtgärden om den fackliga organisationen har saknat fog för vetoförklaringen, men den här frågan kan vara ganska svårbedömd. Det är en annan sak att man i efterhand, när man sitter med facit i hand, kan säga vad som var riktigt och vad som var felaktigt. Men just i det ögonblick när arbetsgivaren skall till att fatta beslut kan det vara en svårbedömd fråga, i synnerhet för småföretagaren, som inte har en juriststab som kan hjälpa honom med tolkningen av lagar och praxis. För arbetsgivaren stadgas det minsann inte någon inskränkning i skadeståndsskyldigheten.

Dessutom är det så att arbetsgivaren ofta avstår från att hävda sin rätt, även om han inser att facket saknar fog, därför att för företagets fortbestånd måste arbetsgivaren prioritera fortsatt goda relationer med det lokala facket. Vi vet ju, statsrådet Blomberg, hur det går till i praktiken. Den fackliga organisationen lägger fram en lista över entreprenörer som den kan godta plus en rad villkor som den ställer. Arbetsgivaren har att rätta sig efter det, om han vill stå på god fot med den lokala fackliga organisationen.

När den fackliga organisationen allteftersom inser att risken för skadeståndsskyldighet blir mindre, kan den göra listan över presumtivist godkända entreprenörer desto kortare.

Tror statsrådet Blomberg, i det arbetsmarknadsläge som råder i dag, att flertalet fackliga organisationer tar med så särskilt många utländska företag på sina listor över underentreprenörer som man kan tänkas godta? Tror statsrådet att detta är en ordning som EU-kommissionen skulle finna förenlig med EG-direktivet om offentlig tjänsteupphandling?

Anf. 33 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Fru talman! Jag tycker att Christel Anderberg nästan är oförsämd mot fackföreningarna, när hon påstår att de i grunden är omdömeslösa. Det är ungefär innebörden i det hon säger, dvs. att man hanterar situationen så att man utnyttjar vetobestämmelserna i syfte att tillskansa sig själv eller sina medlemmar förmåner på någon annans bekostnad. Jag drar slutsatsen att Christel Anderberg menar att det går till ungefär så, dvs. att arbetsgivaren – vare sig det är ett litet eller ett större företag –

är ganska undfallande och slätstruken och inte vågar ha någon egen uppfattning. Så går det inte till. Jag har varit med i den här verksamheten i många Herrans år, och jag har träffat många arbetsgivare och har haft att göra med väldigt mycket fackligt folk. Det går inte till på det sättet, Christel Anderberg.

Det kan hända att man vid något enstaka tillfälle kan visa att det har inträffat sådant som kan anses vara väldigt sorgligt och som helst skulle ha undvikits, men det händer i alla verksamheter. I huvudsak sker det en mycket seriös prövning också när det gäller vetoreglerna och tillämpningen av dem.

Om man tittar litet grand i upphandlingsförordningen och i den lagstiftning som det handlar om ser man, att om exempelvis en arbetsgivare inte har fullgjort sina skyldigheter och betalat sina skatter kan den fackliga organisationen peka på det förhållandet att det inte är en seriös arbetsgivare utan en skatteskokare och säga att han inte bör komma i fråga och inlägga veto. Jag tror att de flesta människor håller med om att den arbetsgivare som uppenbarligen inte är seriös i konkurrens med andra, exempelvis genom att fuska med sina skatteinbetalningar, har tillskansat sig en förmån jämfört med de konkurrenter som sköter sig och betalar sina skatter till det svenska samhället.

Det är bara ett exempel på omständigheter som gör att facket i en sådan här situation också kan ha rätt, enligt upphandlingsförordningen, att inlägga sitt veto mot att anlita just detta företag just nu.

Anf. 34 CHRISTEL ANDERBERG (m)

Fru talman! Jag påstår inte att de fackliga organisationerna är oförskämda på något sätt. Men jag påstår att de kan luta sig tillbaka på en praxis i vårt land som ger dem ganska fritt spelrum, och det på ett sätt som ibland kan vara skadligt för konkurrensen – något som EU-kommissionen är synnerligen känslig för.

Det kom t.ex. i förra veckan en dom i kammarrätten som gällde Verket för högskoleservice. Där hade man, innan arbetsgivaren fick gå ut och infordra anbud, en hel regelbok med i sin anbudsinfordran. Bl.a. krävdes det att den som skulle kunna få vara med och tävla och lägga in anbud skulle ha slutit kollektivavtal med sina anställda. Detta ligger helt vid sidan om de polisiära och fiskala uppgifterna, som statsrådet var inne på och som är den officiella förklaringen till att man i Sverige har de här vetoreglerna.

Vi har nu hamnat i en annan situation, inte bara genom EU-medlemskapet utan redan till följd av EES-avtalet. Därför anser jag att vi måste se över vår lagstiftning och ta bort sådana skevheter som gör att vi inte lever upp till EU:s krav på fri och obunden konkurrens.

Domslutet från Kammarrätten i förra veckan visar med all önskvärd tydlighet att de gamla arbetsrättsliga reglerna måste ses över. De är inte till fullo förenliga med EU:s lagstiftning på området.

När vi debatterade den här frågan i kammaren i december ställde jag frågan till majoriteten i arbetsmarknadsutskottet, till de socialdemokratiska ledamöterna, hur den kan bidra till att stifta en lag som man redan i tillblivelseögonblicket kan inse kommer att bli föremål för

anmälan och fällande dom i EU:s organ. De socialdemokratiska ledamöterna kunde inte svara mig på den frågan, men det anser jag att statsrådet Blomberg borde kunna göra. Detta kommer inte att hålla. Det framgår med all önskvärd tydlighet av Lagrådets yttrande i frågan.

Prot. 1994/95:84

3 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 35 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Fru talman! Jag skall bemöta Christel Anderbergs inlägg i ett par avseenden.

Det sades att fackföreningarna har ett fritt spelrum och att det skulle vara skadligt för konkurrensen mellan företag i Sverige eller mellan företag i Sverige och företag utifrån.

Facket har inte fritt spelrum. Det finns mycket klara begränsningar. Vår arbetsrättslagstiftning talar klart och entydigt om hur spelplanen ser ut. Man har inte alls fritt spelrum för de fackliga organisationerna. Det har man inom de ramar vi har satt upp från denna riksdags sida.

Jag tycker inte heller att fackföreningarna är skadliga för den fria konkurrensen. Jag tycker snarare att de gör en insats i syfte att få en bra konkurrens mellan företag inte minst när det gäller vetorättsbestämmelserna. Man lägger in veto mot dem som uppenbart "skojar upp" de upphandlande institutionerna, företagen eller myndigheterna och konkurrerar på oseriösa grunder gentemot andra företag.

Jag delar Christel Anderbergs uppfattning att vi skall leva upp till EU:s regelverk. Vi har åtagit oss att göra det, och då skall vi också göra det. När det gäller arbetsrättsområdet har vi gett den nyligen tillsatta Arbetsrättskommissionen i uppdrag att se över och i sina diskussioner fundera över om det finns några områden där vi inte lever upp till EU:s regelverk och hur vi i så fall skall göra för att klara av det. Det här är ett förtursuppdrag till kommissionen. Den skall se över den här frågan i första hand. Därefter skall den studera andra frågor där man tycker att det finns behov av förändringar.

Här sitter parterna som ledamöterna. Det är en något annorlunda uppläggning. Här finns arbetsgivare och löntagarorganisationer som skall ha till syfte och mål att skapa ett avtal i första hand om arbetsrättsliga regler, som är ändamålsenliga både ur löntagarperspektivet och ett arbetsgivarperspektivet.

Jag har stora förväntningar på att man skall kunna fram till rimliga regelverk, där båda parter på ett seriöst och konstruktivt sätt kan samverka för att få till de regler som möjligen kan vara ett problem i vår arbetsrätt i dag. Det är också viktigt att komma ihåg att det inte enbart och ensidigt är så att man skall lägga ett arbetsgivarperspektiv man skall lägga på dessa problem. Det är också fråga om ett löntagarperspektiv.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 36 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Fru talman! Sten Andersson har frågat mig vilka konkreta åtgärder jag är beredd att vidta för att Malmö skall erhålla möjligheter att på ett korrekt vis kunna hantera flyktingproblemen.

Jag väljer att i interpellationssvaret göra en redovisning av det mångfacetterade arbete som är igångsatt av regeringen och som såväl på kort som på lång sikt har till syfte att underlätta och förbättra arbetet med det som Sten Andersson kallar "att på ett korrekt vis kunna hantera flyktingproblemen".

En humanitär och solidarisk grundsyn, helhetstänkande, inriktning på aktiva åtgärder i förebyggande syfte och i internationell samverkan bör vara de vägledande principerna för svensk invandrings- och flyktingpolitik. Regeringen har gett uttryck för denna viljeinriktning i direktiven till den parlamentariska kommittén som har till uppgift att se över invandrings- och flyktingpolitiken.

Även moderaterna är representerade i kommittén och har således möjlighet att komma med konstruktiva idéer och förslag under kommitténs arbete. Kommittén skall vara färdig med sitt arbete den 1 juli i år och då lämna förslag till eventuella förändringar av lagar och regler inom detta område.

Det är självklart för mig – och jag tror att detta också gäller för de flesta människor som bor i Sverige – att vi skall göra vad vi kan för att hjälpa medmänniskor som flyr för sina liv, från krig och tortyr, terror och förföljelse. Aktiva och samordnade hjälpinsatser bör kunna lämnas till dessa medmänniskor oavsett om de befinner sig i närområdena eller i Sverige. Vi har dessutom internationella åtaganden som gäller att ge skydd åt flyktingar.

Enligt 1951 års FN-konvention om flyktingars rättsliga ställning, Genèvekonventionen, är det i princip förbjudet att avvisa flyktingar till ett land där de riskerar förföljelse. Självfallet skall Sverige – som kräver av andra stater att de skall följa internationella fördrag och konventioner – värna om den asylrätt för konventionsflyktingar och andra med starka skyddsbehov som riksdagen i stor enighet har beslutat om. Där emot kan jag tänka mig en ordning där vi kvoterar övrig invandring, som t.ex. viss anhöriginvandring. I direktiven till den flyktingpolitiska kommittén har regeringen uttalat att kommittén bör överväga en sådan ordning.

Regeringen har också tillsatt en kommitté som skall se över invandrarpolitiken, integrationspolitiken, bl.a. mot bakgrund av de problem vi ser med hög arbetslöshet bland invandrare och med segregerade bostadsområden i framför allt storstadsområdena. Denna kommitté skall lämna sitt slutbetänkande senast den 31 december 1995.

Med anledning av den stora flyktinginvandringen under de senaste åren har bl.a. storstadskommunerna fått en väsentligt större inflyttning av flyktingar än vad kommunerna har räknat med. Jag är medveten om att det stora flyktingmottagandet har lett till problem för dessa kommu-

ner, inte minst för Malmö, när det gäller planeringen av mottagande och introduktion av flyktingar i kommunen. Regeringen har därför i sina direktiv till den invandrapolitiska utredningen uttalat att kommittén skall analysera drivkrafterna bakom och eventuella olägenheter med koncentrationen av invandringen till vissa kommuner samt överväga hur sådana olägenheter kan motverkas på bästa sätt. Kommittén skall därmed också överväga hur flyttningar under den första tiden i Sverige, som kan försvåra introduktionen och integrationen skall kunna minskas.

Regeringen har även vidtagit åtgärder för att redan under kommande budgetår kunna påbörja det konkreta arbete, som kan bidra till att den negativa utvecklingen i de invandratäta storstadsområdena bryts.

Regeringen tillsatte helt nyligen, i mars, en parlamentarisk kommitté med företrädare för de tre storstadsområdena. Kommittén skall bl.a. föreslå och initiera åtgärder som syftar till att skapa bättre förutsättningar för bostadsområdena i storstäderna. Det handlar om att ta till vara de olika resurser och möjligheter som finns för att ge i synnerhet barn och ungdomar med svåra uppväxtförhållanden bättre förutsättningar för en positiv utveckling.

I årets budgetproposition har regeringen föreslagit att 125 miljoner kronor skall satsas under nästa budgetår för att tillgodose de omedelbara behov av insatser som kan krävas i framför allt vissa invandratäta storstadsområden för att bryta den sedan många år tilltagande segregationen och vända utvecklingen i positiv riktning. Insatserna bör främst syfta till att höja kompetensen hos dem som bor i dessa områden och därmed öka deras arbetskraftsdeltagande.

Regeringen har i en proposition till riksdagen föreslagit en ändring i lagen om mottagande av asylsökande så att den tid under vilken Statens invandrarverk har ansvar för bistånd till utlänningar, som sökt asyl och har eget boende, utsträcks till att gälla även en månad efter det att uppehållstillstånd har beviljats. För närvarande övergår ansvaret till vistelsekommunen samma dag som uppehållstillstånd beviljas. Den föreslagna ändringen kommer att innebära att kommunerna ges bättre tid att planera flyktingens mottagande och introduktion.

Ambitionen måste vara att få en solidarisk fördelning av kostnader för flyktingmottagandet mellan olika kommuner. I uppdraget till den invandrapolitiska kommittén ingår därför att analysera i vilken utsträckning kommuner med stark koncentration av invandrare i jämförelse med andra kommuner får samma grad av täckning för sina kostnader genom generella och specialdestinerade statsbidrag. Kommittén skall överväga om en ökad rättvisa kan skapas mellan olika kommuner genom förändrade statsbidrag eller omfördelning av ekonomiska resurser mellan olika kommuner.

Jag vill i detta sammanhang också nämna att den kommunalekonomiska beredningen i sitt betänkande lämnat förslag som innebär att bl.a. storstäder bör få ett ekonomiskt tillskott för sådana ökade strukturella kostnader som ofta följer av en stor invandring.

Vidare övervägs för närvarande inom Arbetsmarknadsdepartementet nya utbetalningsregler för schablonersättningen till kommunerna för

Prot. 1994/95:84
3 april

Svar på
interpellationer

flyktingmottagandet. Syftet är att omfördela den statliga ersättningen till kommuner med stor s.k. sekundärinflyttning.

De åtgärder som jag här har redovisat bör sammantaget leda till förbättrade förutsättningar för Malmö kommun, och andra större kommuner, att hantera de problem som kan vara förknippade med flyktingmottagandet.

Anf. 37 STEN ANDERSSON (m)

Fru talman! Jag tackar för svaret. Statsrådet talar i svaret mycket om flyktingpolitiken i stort. Han pratar om pågående och nya utredningar. Den debatten kan vi föra vid ett annat tillfälle.

Statsrådet talar om invandringspolitik. Någon sådan har vi inte i Sverige i dag. Den är strypt sedan ett tiotal år tillbaka. Vi har en flyktingpolitik och ingenting annat. Om statsrådet vill ge några signaler om att införa en invandringspolitik likt den som vi hade på 60- och 70-talet vore det välgörande om han kunde konkretisera dem här i dag.

Statsrådet säger också att han tror att de flesta människor anser att vi skall göra vad vi kan. Det tycker jag också. Men jag är också klar över att de flesta människor utanför detta hus inte delar den uppfattning som en tyvärr överväldigande majoritet här i kammaren har avseende Sveriges asylpolitik.

Herr statsråd! Från 1969 till 1987 var jag medlem i det fackförbund där statsrådet under en del år var ordförande. Jag är sedan 1987 medlem i Byggnadsarbetareförbundet. Utan att säga att jag är ett levande SIFO-institut vill jag påstå att en majoritet av medlemmarna i dessa fackförbund och även en kvalificerad majoritet av svenska folket anser att den asylpolitik som bedrivs i Sverige i dag saknar förankring.

Vi kan dagligdags läsa i pressen och höra i medierna om den ena nedskärningen efter den andra, men vad gäller det område som vi nu diskuterar är brunnarna tydligen utsinliga.

Den här debatten handlar i första hand om Malmö och om de problem som på grund av flyktingpolitiken har drabbat Malmö. Statsrådet talar, som sagt, mycket om utredningar men om vad som gäller på kort sikt säger han faktiskt ingenting.

I dag tar Malmö verkligen sitt ansvar för den av riksdagen och regeringen ibland enväldigt beslutade asylpolitiken. Vad gäller skolan, sjukvården och framför allt hemspråksundervisningen råder det i dag kaos i Malmö. Flyktingarna kommer till Malmö. De får i och för sig sin check varje månad, men de får vänta på ett konkret agerande från kommunens sida i upp till sex till tio månader. Det kan inte vara ett bra system.

I högtidliga sammanhang säger vi att hela Sverige skall ta emot flyktingar. Så sker inte i praktiken. Jag vet också att många kommuner, för att hävda sin egen fullkomlighet, kritiserar skånska kommuner som Vellinge och Sjöbo för att inte ta sitt ansvar. Men de kommuner som kritiserar vet mycket väl att de själva inte tar sitt ansvar. De får pengarna men hinner inte se flyktingarna innan de har försvunnit till någon av de större städerna i Sverige. Detta måste man ändra på.

Skälet till att det är så här är t.ex. att de asylsökande, under den förra regeringens tid, fick rätt att under utredningstiden bo hos vänner och bekanta. Jag vill inte säga något ont om Pajala. Men man kan tänka sig en situation där t.ex. en bosnier eller en kroat som har bott i Malmö under utredningstiden får besked om att han eller hon sedan skall placeras i Pajala. Då kanske han eller hon inte är speciellt intresserad av det. Då uppstår problemet med den koncentration som finns i dag.

Statsrådet pratar en del om att man skall stimulera människor att stanna. Innebär det att de skall få mer än vad som ges med dagens socialtjänstlag? Det är den som är problemet i detta sammanhang. Även om man struntar i allting finns socialtjänstlagen som ger rätt att flytta och rätt till bidrag.

Jag har frågat varför man inte kan ställa som krav att den som har sökt asyl och skydd i Sverige, på grund av krig och allt vad man säger, under t.ex. två år skall stanna i den av Invandrarverket anvisade kommunen.

Hur många asylsökande tror statsrådet skulle säga nej om man vid gränsen frågade dem om de accepterar att stanna i den kommun i Sverige som vi anser passar oss bäst under en viss tid? Jag tror att man kan räkna dem på ena handens fingrar, även om fem fingrar är amputerade.

Jag har förstått att statsrådet inte vill ha den här problematiken. Men med den socialtjänstlag som vi har finns det ingen annan möjlighet, om inte en asylbeviljad skall erhålla mer i socialbidrag än övriga sedan tidigare i landet bosatta svenskar.

Fru talman! Till sist: När anser statsrådet att en kommun skall gå in och betala för den av riksdagen beslutade flyktingpolitiken?

Anf. 38 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Fru talman! Sten Andersson säger att vi inte har någon invandringspolitik. Han menar att vi hade det för tio år sedan. Jag vet inte riktigt vad Sten Andersson syftar på. Anser han att vi hade en invandringspolitik när det var arbetskraftsinvandring till Sverige? Vi har samma politik i dag. Det är bara det att det i dag inte finns några jobb. Därför är det ingen arbetskraftsinvandring till Sverige.

I dag är det en väldig skillnad. För tio år sedan var det i huvudsak en arbetskraftsinvandring. Människor kom hit, eftersom vi ville att de skulle komma hit och arbeta i Sverige. I dag har vi ingen arbetsmarknad att erbjuda ens till dem som bor här i landet. Vi har fått en annan typ av invandring. Det handlar om människor som flyr undan olika svåra situationer. En del beviljas asyl och får stanna i Sverige.

Det är relativt få som beviljas asyl. De har alla ett gemensamt, nämligen att de känner en välgrundad fruktan för förföljelse. Många har blivit grovt förföljda och torterade. De har hamnat i svåra situationer i livet och flytt undan någonting som varenda människa i motsvarande situation skulle ha flytt undan.

Efter en mycket seriös och individuell prövning får de asylsökande sedan ett besked. Om de uppfyller kriterierna får de asyl. De får skydd i Sverige. Sten Andersson säger att asylpolitiken egentligen saknar förankring hos svenska folket. Jag vill påstå det rakt motsatta. Jag vill

påstå att människorna i detta land ställer upp på folk som flyr undan förföljelse och som känner en välgrundad fruktan för att bli förföljda. De ställer upp på dem som har blivit torterade och på de kvinnor som kanske har blivit våldtagna inför sina barn och sina män bara därför att de hade fel etnisk tillhörighet.

Självfallet ställer människor upp. Jag har inte hört någon människa, förutom möjligen Sten Andersson, säga att vi inte skall ställa upp på dem som har fått skydd. Jag träffar många människor på skolor och möten. Alla säger samma sak i detta sammanhang. Men de säger också att vi kanske borde vara litet tuffare när det gäller dem som inte har ett absolut behov av att komma till Sverige.

Då säger vi från vår sida: Okej, vi får se över i Kommittén om vi kan kvotera med samhällsekonomin som grund. Vi har inte råd med samma generositet i andra avseenden, men däremot skall vi värna asylrätten. Den får vi inte trampa ned, utan vi skall slå vakt om att man som människa måste ha någonstans att komma undan förföljare.

Vår politik är i den meningen förankrad. Sedan vet jag att man i andra sammanhang kan ha synpunkter, och då får vi se vad vi kan åstadkomma i fråga om större restriktivitet.

För det tredje när det gäller kommuner och deras förmåga att betala har en rad olika utredningar och kommittéer tillsatts. Vi kommer också att anslå 125 miljoner kronor för att påbörja ett arbete som är lokalt initierat med lokalt ansvar.

Men i den kommunalekonomiska beredningen, Sten Andersson, talar man om att på olika sätt förändra statsbidragen och på det sättet få en annorlunda fördelning. Naturligtvis kommer de kommuner som har en stor andel invandrare, vilka inte kommer ut på arbetsmarknaden utan hamnar i arbetslöshet och annat elände, också att få en större tilldelning av pengar i ett lagstiftningsperspektiv. Det är inte oväsentligt. Det jobbet är i full gång. Sedan får vi se vad riksdagen kan åstadkomma. Det kan ju då vara en fördel om Sten Andersson och hans parti på olika sätt medverkar till att få till stånd en överenskommelse, så att man av bl.a. nämnda skäl kan få en omfördelning av pengarna mellan kommunerna.

För det fjärde tog Sten Andersson upp lagen om asylsökande och den styrning som ett eget boende kan få om man fortsätter att bo kvar under asylsökningstiden och därefter flyttar. Det gör man väl inte? Det ingår också i uppdraget till den flyktingpolitiska utredningen, som skall vara klar vid halvårsskiftet, att se över om vi skall ha det så här eller inte? Om det styr så att vi får en ännu hårdare segregation och om vi i så fall skall återgå till systemet där alla bor på förläggningen är en fråga som vi inte har tagit ställning till, utan vi får avvakta ett parlamentariskt ställningstagande i kommittén.

För det femte och avslutningsvis tycker jag att det är viktigt att vi som människor i det svenska samhället, oavsett var vi är födda, skall ha samma rättigheter och samma skyldigheter. Vi skall vara lika, vi skall vara jämlikar. I den meningen kan man säga att jag också som människa har rätt att bo där jag själv av olika skäl önskar. Det är självklart. Den rätten har jag som svensk, och den rätten måste jag väl också ha

om jag nyligen har kommit till Sverige efter det att jag har fått uppehållstillstånd. Det är en viktig grundprincip att människor skall behandlas lika.

Är Sten Andersson beredd att säga till svenska medborgare, som har bekymmer med att inte komma in på arbetsmarknaden och en rad andra problem, att de får bo där vi tycker att det är bäst att de bor? Ja, då kan han också säga det till invandrarna. Men i så fall delar jag inte Sten Anderssons grundläggande uppfattning.

Prot. 1994/95:84
3 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 39 STEN ANDERSSON (m)

Fru talman! Vad gäller det sista vet jag att statsrådet förstod att han inte svarade på den fråga som jag ställde.

Per capita och även numerärt har vi Europas mest generösa politik när det gäller att bevilja asyl. Man säger att hela Sverige skall dela bördorna eller tillgångarna, hur man nu vill använda begreppen.

Om man frågar en person som kommit till Sverige och fått asyl om han eller hon accepterar att under några år bo i den kommun som svenska staten via den myndighet som bestämmer om detta, alltså Invandrarverket, säger att det ur svensk synpunkt är mest lämpligt att stanna i den ena eller andra kommunen.

Det innebär, fru talman och herr statsråd, inte någon form av kommunarrest av den typ som vi hade för kurder för en del år sedan. Den som t.ex. bor där eller där – för att inte generera någon kommun skall jag inte nämna något namn – har rätt att åka runt i landet och rätt att besöka vänner och bekanta samt rätt att söka jobb men får inte flytta innan en ny kommun kan säga att det finns ett nytt jobb i en ny kommun.

Rätten att flytta vill jag slå vakt om. Men varför skall den nya kommunen tvingas att betala? Är statsrådet beredd att tillskjuta dessa pengar, så à la bonne heure. Men med tanke på den politik som bedrivits hitintills har i alla fall den plånboken varit full av hål, för pengarna saknas.

Värna asylrätten? Givetvis. Men ändå är det så, herr statsråd att om man läser statistiken från Invandrarverket, är det ett minimum – mindre än 10 % – som är flyktingar och som får stanna i Sverige med Genèvekonventionens definition som grund.

Jag tycker att statsrådet var ute på mycket svag is när han sade att hans uppfattning är att dagens svenska flyktingpolitik är förankrad hos en majoritet av det svenska folket. Jag vet att statsrådet har mycket ont om tid, och jag har noterat hur lång tid det tog att svara på dagens interpellation. Men jag, som gammal medlem i Metall, skulle vilja följa med statsrådet, som gammal förbundsordförande, ut till en av Sveriges större verkstadsklubbar, tala med dem där på deras lunchraster för att höra om statsrådet har rätt när han säger att denna politik är förankrad.

Jag tycker att statsrådet har fört en bra och hygglig politik. Men i detta fall, förmodligen undantagsvis, har han inte rätt.

Anf. 40 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Fru talman! Några saker till: Hela Sverigestrategin är ju ett bekant uttryck när det gäller invandringspolitik i Sverige. Den har gått ut på att

alla människor som kommer till oss, söker uppehållstillstånd och får det, skall erbjudas möjlighet att bo i kommuner spridda över hela landet. Därför har Invandrarverket också med kommunerna förhandlat fram s.k. kommunplatser.

Det är klart att vi skulle önska att vi vore mycket bättre på detta än vi faktiskt är. Vi tycker att det är en viktig grundprincip. Principen finns också med som utgångspunkt i Kommitténs arbete med att se över hur denna strategi kan göras bättre och mer hållbar, så att vi kan få människor som nyligen kommit till Sverige att, sett från deras egna utgångspunkter, inse att det kan vara bättre att bo i en mindre kommun än i de hårt segregerade bostadsområdena, därför att de där får en bättre chans och möjlighet. Det är viktigt att vi med olika medel försöker befrämja en sådan positiv utveckling. Hur det skall gå till kan jag inte svara på i dag, men jag hoppas kunna få en del bra tankar och idéer från den parlamentariska kommittén för att stärka hela Sverigestrategin så att man kan vidta de erforderliga lagförändringar som kan krävas för en bättre framgång med hela Sverigestrategin.

När det sedan gäller finansieringen har jag försökt beskriva en rad insatser och åtgärder som är i pipeline. Jag inser också att 125 miljoner kronor är snuspengar i de stora sammanhangen, om man ser på problemets storleksordning. Men vi sätter nu in en konkret åtgärd, när vi ber Stockholm, Göteborg, Malmö plus några andra kommuner att komma in med tankar, förslag och idéer om vad man skulle kunna göra med de långsiktigt syftande projekt som nu skall startas upp, så att man kan jobba med dessa frågor på ett annorlunda sätt. Sedan skall vi försöka hitta de bästa idéerna. Därefter kan vi betala ut pengar för att få projekten genomförda. Sedan lär vi oss en del av detta. Det tycker jag är ett bra och konkret exempel på att man är på väg. I övrigt finns en rad sådana här frågor inne i röret.

Man får inte glömma bort något som inte varit uppe i den här diskussionen och som sällan tas upp, att det naturligtvis redan nu går att göra en hel del också ute i kommunerna i form av samordnade verksamheter mellan myndigheter, kommunförvaltningar, sjukvård osv. På det sättet kan man åstadkomma större effektivitet, dvs. få pengarna att räcka till mera. Det görs en hel del, men säkert skulle det gå att göra mycket mer genom lokala initiativ och lokalt initiativtagande.

Jag vill återigen ta upp asylpolitiken. Sten Andersson börjar nu att ändra begreppen. Jag talar om asyl, att få skydd i Sverige. Det tror jag är något som är väl förankrat i den meningen att om en människa behöver skydd, så säger nog också människorna i Sverige att han självfallet måste få det. Det skulle jag själv vilja ha om jag vore i samma situation.

I den meningen är jag alldeles övertygad om att om man diskuterar närmare med människor – vilket jag gör ganska ofta – säger de ja till detta. Det är ingen som säger nej till en person som har blivit utsatt för tortyr eller blivit kraftig förföljd i sitt hemland på grund av sin hudfärg, ras eller politiska inställning. Man säger inte: Nej, du får inte komma till oss. Åk hem med dig igen. Om man vet att personen ifråga behöver skydd säger man ju ja om han eller hon vill komma till Sverige.

Sedan vet jag precis som Sten Andersson att det är många människor i landet som tycker att vi skall vara litet restriktivare med invandringen. Också jag har en uppfattning när det gäller den invandring som inte har att göra med asylskälen. Denna kommitté skall titta på vissa kvoteringsregler och om man skall ta hänsyn till den statsfinansiella situation som vi har.

Så ser jag på det hela. Det är viktigt att både Sten Andersson och jag ändå kan klara ut att det är vår sak att se till att människor som behöver skydd kan få det i det här landet. Jag träffar mycket människor, men jag har inte hört någon säga att den som behöver skydd, den skall vi köra på porten. Jag tror inte heller att Sten Andersson har hört det.

Anf. 41 STEN ANDERSSON (m)

Fru talman! Jag sade tidigare att det bara var en minoritet av dem som har erhållit asyl i Sverige som har gjort det med Genèvekonventionens definition av flyktingar som grund.

Sedan tycker jag att statsrådet, som jag har uppfattat som realist och jordnära, börjar närma sig det s.k. tyckaretablissemanget, vilket för mig inte är något direkt fint ord. Man skall ha en ordentlig information och diskussion med människor. Man skall informera dem ordentligt innan man kan diskutera med dem. Man skall alltså inte prata med människor spontant, utan de skall först informeras om hur de skall tänka och mot vilken bakgrund. Jag trodde inte att statsrådet var representant för den ligan.

Jag är klar över att en person som på grund av korrekta skäl behöver asyl och som på grund av ras, religion och politisk uppfattning riskerar allvarlig skada skall kunna erhålla asyl i Sverige efter vår förmåga. Jag har noterat att andra länder i Europa med betydligt bättre ekonomi än vad vi har anser dock inte att detta är korrekt, vilket jag anser.

Till sist har jag en konkret fråga: Tror statsrådet att om någon som kommer till Sverige och söker asyl och vid gränsen får frågan av tullen, passpolisen eller utredningstjänstemän om han eller hon, för att underlätta Sveriges förmåga att ge så många som möjligt asyl, skulle vara beredd att ställa upp och acceptera att bli placerad i den kommun som Invandrarverket anser lämplig från Sveriges synpunkt? Tror statsrådet att någon skulle svara nej på en sådan fråga?

Det är absolut inte fråga om kommunarrest. Om man kommer till Sverige måste man acceptera våra spelregler. Om ett visst antal som får chans att stanna i Sverige blir placerade i kommunen x eller kommunen y får de under en viss tid acceptera detta och inte bara flytta och låta den nya kommunen betala alltihopa. Staten och riksdagen har en förmåga att besluta, men man har en mindre förmåga att betala för sina aktiviteter inom det här området.

Anf. 42 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Fru talman! Det kan ju inte vara så att Sten Andersson förnekar att kunskapsspridning fördjupar människors insikter i varför personer flyr. Skulle det vara något slags flumliberalism? Det har varit en av fackfö-

reningsrörelsens viktigaste uppgifter under alla år att verkligen förse arbetare med kunskaper och insikter. Det är bara därigenom som de blir tillräckligt starka för att kunna hävda sina intressen.

I den mån hela flykting- och invandringspolitiken inte har det rätta förtroendet bland människorna – vilket kan ifrågasättas i olika sammanhang enligt attitydundersökningar som har gjorts – beror det bl.a. på att vi inte är tillräckligt bra på att förmedla just kunskaper och insikter om hur politiken fungerar och varför människor befinner sig på resa från olika områden. Sedan kan man på den grunden fatta de rätta besluten i politiken. Det handlar oerhört mycket om kunskapsuppbyggnad och om att ge människor förutsättningar att få rätt beslutsunderlag för att de skall kunna ta rätt ställning.

Jag håller med Sten Andersson om att det är viktigt med bra introduktion för de asylsökande som kommer. Det är oerhört viktigt och väsentligt, både för människan ifråga och för samhället, att man förstår hur det går till och att man börjar delta i introduktionen och får sig till livs kunskaper om Sverige, om de människor som bor här, vad de tänker och tycker, vilka lagar, regler, förordningar och vilket rättsmedvetande som kan finnas hos människorna här. Det är viktigt att man kommer in i samhället och får lära sig svenska.

Om man skall lyckas med att få människor motiverade måste man tala om för dem vad det finns för alternativ när det gäller att bo i Sverige, hur det är att bo i de hårt segregerade områdena eller i små kommuner såsom t.ex. Enköping och Malå. Man måste presentera alla för- och nackdelar så att människor därefter kan ta ställning.

Ofta när en människa kommer till Sverige är han eller hon ganska uppriven och uppspliten med rötterna. Den egna identiteten kan ha fått sig en knäck. Det gäller att hitta tillbaka och börja att växa på nytt. Då söker man sig ofta till människor från samma kultur och språkgrupp för att där kunna utbyta åsikter och tankar på det egna språket. Det egna språket förstår man medan det mesta i det nya landet är helt främmande. Drivkraften att bo just i dessa områden är då stark.

Jag tror inte på en tvångsvis förändring. Det går nog bara med frivilliga medel och med en större insats av oss alla i det svenska samhället.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1994/95:175 till jordbruksutskottet

1994/95:179 till socialförsäkringsutskottet

1994/95:180 till lagutskottet

1994/95:184 till näringsutskottet

1994/95:193 till skatteutskottet

1994/95:200 till finansutskottet

11 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkanden 1994/95:KU14 och KU37
Finansutskottets betänkanden 1994/95:FiU11–FiU13 och FiU15
Lagutskottets betänkande 1994/95:LU24
Utrikesutskottets betänkande 1994/95:UU15
Trafikutskottets betänkande 1994/95:TU15

12 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Proposition
1994/95:140 Aktiv konsumentpolitik

13 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 31 mars

1994/95:101 av *Ulla-Britt Hagström* (kds) till finansministern om fastighetstaxeringen och småhusägarna

1994/95:102 av *Birgit Henriksson* (m) till justitieministern om rättssäkerhetsfrågor

Interpellationerna publiceras i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 april.

14 § Anmälan om fråga

Anmälades att följande fråga framställts

den 31 mars

1994/95:423 av *Helena Frisk* (s) till arbetsmarknadsministern om ungdomsarbetslösheten

Frågan redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 april.

Prot. 1994/95:84
3 april

15 § Kammaren åtskildes kl. 14.49.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 8 § anf. 30 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

1 § Utökning av antalet suppleanter i jordbruksutskottet och bostadsutskottet	1
2 § Val av extra suppleanter i jordbruksutskottet och bostadsutskottet.....	1
3 § Justering av protokoll	1
4 § Meddelande om svar på interpellation	2
5 § Svar på interpellation 1994/95:71 om Schengenavtalet.....	2
Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	2
Anf. 2 GUDRUN SCHYMAN (v)	5
Anf. 3 WIDAR ANDERSSON (s)	7
Anf. 4 BIRGER SCHLAUG (mp).....	8
Anf. 5 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	9
Anf. 6 GUDRUN SCHYMAN (v)	11
Anf. 7 BIRGER SCHLAUG (mp).....	12
Anf. 8 WIDAR ANDERSSON (s)	13
Anf. 9 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	14
Anf. 10 GUDRUN SCHYMAN (v)	15
Anf. 11 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	16
6 § Svar på interpellationerna 1994/95:81 och 85 om FN:s världstoppmöte om social utveckling	16
Anf. 12 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)	16
Anf. 13 EVA ZETTERBERG (v)	19
Anf. 14 RAGNHILD POHANKA (mp)	20
Anf. 15 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)	22
Anf. 16 EVA ZETTERBERG (v)	23
Anf. 17 RAGNHILD POHANKA (mp)	24
Anf. 18 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)	24
Anf. 19 EVA ZETTERBERG (v)	25
Anf. 20 RAGNHILD POHANKA (mp)	26
Anf. 21 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)	26
7 § Svar på interpellation 1994/95:84 om fiskekriget mellan Kanada och vissa EU-länder.....	27
Anf. 22 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s) .	27
Anf. 23 BIRGER SCHLAUG (mp).....	28
Anf. 24 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s) .	29
Anf. 25 BIRGER SCHLAUG (mp).....	30
Anf. 26 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s) .	31
Anf. 27 BIRGER SCHLAUG (mp).....	31
Anf. 28 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s) .	32

8 § Svar på interpellation 1994/95:60 om vetorätt vid of-	
fentlig upphandling	32
Anf. 29 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	32
Anf. 30 CHRISTEL ANDERBERG (m)	33
Anf. 31 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	34
Anf. 32 CHRISTEL ANDERBERG (m)	35
Anf. 33 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	35
Anf. 34 CHRISTEL ANDERBERG (m)	36
Anf. 35 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	37
9 § Svar på interpellation 1994/95:67 om flyktingmottagan-	
det i Malmö	38
Anf. 36 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	38
Anf. 37 STEN ANDERSSON (m)	40
Anf. 38 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	41
Anf. 39 STEN ANDERSSON (m)	43
Anf. 40 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	43
Anf. 41 STEN ANDERSSON (m)	45
Anf. 42 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	45
10 § Hänvisning av ärenden till utskott	46
11 § Förnyad bordläggning	47
12 § Bordläggning	47
13 § Anmälan om interpellationer	47
1994/95:101 av <i>Ulla-Britt Hagström</i> (kds) till finansminis-	
tern om fastighetstaxeringen och småhusägarna	47
1994/95:102 av <i>Birgit Henriksson</i> (m) till justitieministern	
om rättssäkerhetsfrågor	47
14 § Anmälan om fråga	47
1994/95:423 av <i>Helena Frisk</i> (s) till arbetsmarknadsminis-	
tern om ungdomsarbetslösheten	47
15 § Kammaren åtskildes kl. 14.49.	48

